

VATRA NOASTRĂ ROMÂNEASCĂ

ISSN 2360-218X • ISSN-L 2360-218X • ANUL XVI • NR. 17 (38) • SERIE NOUĂ • IANUARIE-MARTIE 2015

PERIODIC AL FILIALEI JUDEȚENE BOTOȘANI A UNIUNII VATRA ROMÂNEASCĂ

MEMBRII FONDATORI, IN MEMORIAM : IONEL BEJENARU, ION FETCU

15 IANUARIE – ZIUA CULTURII NAȚIONALE

1850 - Ziua de naștere a lui MIHAI EMINESCU

24 IANUARIE – ZIUA UNIRII

156 ani de la Unirea Principatelor Române, Moldova și Valahia la 1859

27 MARTIE – ZIUA UNIRII BASARABIEI CU ROMÂNIA

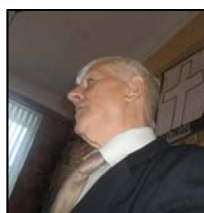
Aniversarea Hotărârii din 1918 a SFATULUI ȚĂRII

Ziua Culturii Naționale la Botoșani, Trușești și Căușeni

"Ziua Culturii Naționale va fi, în viziunea noastră, nu numai o zi în care celebrăm un mare creator, dar și o zi de reflecție asupra culturii române, în genere, și a proiectelor culturale de interes național", se arată în expunerea de motive a inițiatorilor ...

Continuare pag 2-4

Societatea „Golgota” Cernăuți – bilanțul activității

În data de 2 noiembrie, 2014, Societatea regională „GOLGOTA” a victimelor regimului totalitar sovietic a desfășurat o activitate de bilanț anual. Adunarea a avut loc la sediul Societății Culturale „Mihai Eminescu”, din Cernăuți și a fost ...

Continuare pag 11-12

Alexandru Ioan Cuza, domnitorul Unirii

Alexandru Ioan Cuza (sau Alexandru Ioan I, numele adoptat oficial în calitate de domnitor al românilor) s-a născut la 20 martie 1820 în târgul Bârlad, din Moldova Centrală, a murit la 15 mai 1873, la Heidelberg, în Germania, ...

Continuare pag 5-7

Testamentul lui Petru cel Mare

România s-a aflat întotdeauna la intersecția drumurilor puternicilor lumii, ceea ce l-a îndreptățit pe Nicolae Iorga să afirme: „Când Orientul a pornit spre Occident, când Răsăritul și-a dat mâna cu Apusul, când Nordul a vrut să se întâlnească ...

Continuare pag 15

Un veac de la nașterea Patriarhului Teoctist...

Patriarhul TEOCTIST ARĂPAȘU aparține astăzi națiunii întregi, istoriei, fiind o podoabă strălucită a Bisericii noastre ortodoxe și, de ce nu, a neamului nostru românesc. Pe oamenii importanți, care se pun cu toate energiile trușești și sufletești...

Continuare pag 8-9

Adolf Hitler și politica Estului...

Viziunea de politică externă a lui Adolf Hitler a fost articulată în *Mein Kampf*, îndeosebi în volumul II, capitolul XIV, intitulat *Orientarea către Est sau politica Estului*. Aici Hitler expune, așa după cum se știe, teoria *spațiului vital* (Lebensraum), ...

Continuare pag 16

Tineri români din Basarabia și Bucovina de Nord

Destinul istoric al neamului „detrunchiat”, din care facem parte, ne impune să conștientizăm că, pentru noi, etnici români din Ucraina, raportul românesc/european trece astăzi prin veriga Ucrainei, care se dorește unită. În acest context, statutul de minoritate națională ...

Continuare pag 10

Mitropolia Basarabiei, sfințirea unei noi biserici...

Dragă domnule Iordache, La Căușeni mai activează o biserică, cu Hramul Sf. Pantelimon, apartenență Mitropoliei Basarabiei, deci Patriarhiei Române. Astăzi (14 dec. 2014, n.r.) s-a făcut prima slujbă cu Inaltpreasfinția ...

Continuare pag 24

15 IANUARIE - ZIUA CULTURII NAȚIONALE

Ziua culturii naționale la Botoșani

"Ziua Culturii Naționale va fi, în viziunea noastră, nu numai o zi în care celebrăm un mare creator, dar și o zi de reflecție asupra culturii române, în genere, și a proiectelor culturale de interes național", se arată în expunerea de motive a inițiatorilor proiectului de lege care a fost adoptat, la 16 noiembrie 2010, de Camera Deputaților. Proiectul a fost inițiat de 51 de deputați și senatori, care au semnat această inițiativă. Decretul pentru promulgarea Legii privind declararea zilei de 15 ianuarie – Ziua Culturii Naționale – a fost semnat la 6 decembrie 2010, iar Legea nr. 238, din 7 decembrie 2010 a fost publicată în MO 831 din 13 decembrie 2010.

Și autoritățile din Republica Moldova au hotărât ca ziua de naștere a lui Mihai Eminescu să devină Ziua Culturii Naționale.

Ziua Culturii Naționale a fost marcată, și în acest an, prin o serie de manifestări, organizate nu doar în țară, ci și în străinătate. La Botoșani, manifestările dedicate Zilei Culturii Naționale s-au împletit, în mod fericit, cu cele dedicate geniului poeziei românești Mihai Eminescu.

Manifestările au început de marți, 14 ianuarie 2015, odată cu sosirea invitaților și cu întâlnirea de la Vorona.

În data de miercuri, 15 ianuarie 2015, în ZIUA CULTURII NAȚIONALE, evenimentele au fost următoarele :

Ora 9,00 – Sala de consiliu a Primăriei Municipiului Botoșani: Ședința extraordinară a Consiliului Local Botoșani cu participarea scriitorilor invitați;

Ora 10,00 – Biserica Uspenia Botoșani: Te Deum. Recital susținut de actorul Constantin Chiriac – *Metanie Ție, Doamne*;

Ora 10,30 – Slujbă religioasă la Biserica *Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil* Ipotești;

Ora 11,30 – Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii *Mihai Eminescu*: Deschiderea *Zilelor Eminescu*, ediția a 46-a de iarnă;

– Cuvântul organizatorilor. Cuvintele participanților;

– Lansări de carte, apărută la Editura Junimea din Iași, dedicată vieții și operei lui Mihai Eminescu:

– Colecția Eminesciana: *Pașii Poetului*, de Gellu Dorian și Emil Iordache; *Eminescu în exegeze critice*, de Constantin Cubleşan; *100 de zile cu Petru Creția*, de Valentin Coșereanu. Colecția „Numele Poetului”: *Reflexie*, de Hristina Doroftei, Premiul Editurii Junimea la „Porni Lucașfăru...”, ediția a XXXIII-a. Prezentarea primului număr al revistei „Scriptor”, editată de Editura Junimea, sub auspiciile proiectului „Iași, capitală culturală europeană - 2021”. Prezintă Lucian Vasiliu, directorul Editurii Junimea, Iași.

– Editura Paralela 45 – 20 de ani de activitate. Lansare de carte: Maria Plichin – *Poem pentru Gogh*. Prezintă Călin Vlasie.

– Lansarea celei de a XXXIV-a ediții a *Concursului Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Lucașfăru...”*.

– Festivalul Național de poezie și proză *Mihai Eminescu* (ed. a IV-a), organizat de Asociația Județeană a profesorilor de limba și literatura română Botoșani. Prezintă prof. Diana Damean.

– Concert de muzică clasică susținut de *Art Trio* Botoșani.

Concertează Valentin Chiș (vioara I), Cristina Chiș (vioara a II-a) și Cristian Lungu (pian). În program, lucrări de Dmitri Șostakovici și Antonio Vivaldi.

– Sala de expoziții temporare *Horia Bernea* – Expoziție de fotografie – *Scriitori printre noi*. Autori: Claudiu Bîrlița, Cristian Gafițescu, Adrian Purice, Adi Spot – Clubul Fotografilor din Iași.

Punctul culminant al manifestării l-a constituit la ora 17 – Sala de spectacole de la Casa Tineretului Botoșani – Teatrul „Mihai Eminescu” (binecunoscuta clădire a teatrului fiind în reabilitare), unde s-a desfășurat Gala de decernare a Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” – Opera Omnia și Opus Primum pe anul 2014:

- Discursul reprezentantului Ministerului Culturii, Dănuț Huțu, care a dat citire mesajului Ministrului Culturii Ioan Vulpescu;
- Discursul reprezentantului Uniunii Scriitorilor din România Varujan Vosganian;
- Discursul vicepreședintelui Consiliului Județean Botoșani Gheorghe Sorescu;

- Lansarea cărții *Poezii* de Ion Mureșan, laureatul ediției precedente;
- Decernarea Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” pe anul 2014 – Opus Primum poezilor Ștefan Ivas și Merlich Saia;
- Discursul primarului municipiului Botoșani Ovidiu Iulian Portariuc;
- Decernarea premiului Opera Omnia poetului Gabriel Chifu;
- Recitalul poetului laureat;
- Decernarea titlului de Cetățean de Onoare al Municipiului Botoșani poetului laureat;
 - Spectacol extraordinar susținut de actorul Constantin Chiriac;
 - **Ora 19³⁰** – închiderea galei.

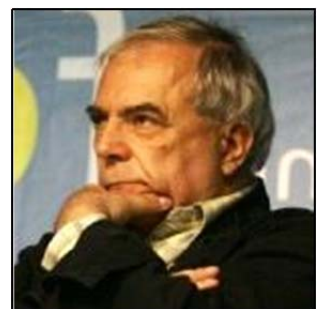
Primarul Ovidiu Iulian Portariuc înmânând premiul poetului laureat

Imagine din sală în timpul decernării premiilor Eminescu, ediția iarnă 2015

Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu” – Opera Omnia pe anul 2014

Pe 15 ianuarie 2015, pe scena Teatrului „Mihai Eminescu” din Botoșani, s-a decernat **Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu” – Opera Omnia pe anul 2014**. Juriul, format din Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Cornel Ungureanu, Ion Pop, Al. Cistelecian, Mircea A. Diaconu și Ioan Holban, a decis ca premiul să fie acordat poetului Gabriel Chifu.

Criticul Nicolae Manolescu

Premiul se află la a XXIV-a ediție. Au fost nominalizați poeții: Mircea Cărtărescu, Liviu Ioan Stoiciu, Marta Petreu, Aurel Pantea, Ioan Moldovan, Lucian Vasiliu, Gabriel Chifu.

Dănuț Huțu

Directorul Direcției Județene pentru Cultură Botoșani

La Căușeni, de ziua lui Mihai Eminescu

*« Pășii încet cu grijă tăcută, feții mei,
Să nu-i călcați nici umbra, nici florile de tei,
Cel mai chemat s-aline, din toți, și cel mai teafăr
Și-a înmuiat condeii de-a dreptul în luceafăr. »*
(Tudor Arghezi "Inscripție pe amfora LUI")

Tot poetul Tudor Arghezi spunea, referindu-se la Eminescu: "A vorbi de poet este ca și cum ai striga într-o peșteră vastă... Nu poate să ajungă vorba până la el, fără să-i supere tăcerea. Numai graiul coardelor ar putea să povestească pe harpă și să legene, din depărtare, delicata lui singuratecă slavă".

Și totuși, la fel ca mulți alți români purtați de dorul eminescian, căușenii s-au adunat în miez de iarnă, ca să cinstească cu pietate memoria Luceafărului poeziei românești, a cărui apariție meteorică avea să lumineze spațiul românesc, întâia dată, cu 165 de ani în urmă.

La bustul lui Eminescu, grupul tinerilor interpreți, alături de dascăli

Oficialități căușenene, prezente la solemnitate

Tot cu flori, au venit la Eminescu și alți locuitori ai urbei basarabene

În 15 ianuarie, cu prilejul zilei de naștere a Poetului Național, pășim, cu candela iubirii aprinsă în sufletele noastre, alături de cei împătimiți de versul eminescian. La manifestarea omagială participă reprezentanți ai administrației locale – Primăria orașului Căușeni, Consiliul raional Căușeni – precum și profesori, elevi și alți cetățeni ai orașului, ce au în comun dragostea și respectul pentru spiritualitatea poeziei eminesciene.

Eminescu a existat întotdeauna, el întruchipând dănuirea luminoasă, peste timp, a spiritului românesc, a demnității noastre. La bustul poetului, elevii liceului a cărui patron spiritual este Mihai Eminescu au venit și cu un spectacol literar-muzical, îndrumați fiind de profesorii de limbă și literatura română.

Izvorul nesecat cu apă vie, mereu proaspătă, care-i miruia universul poeziei, a fost folclorul – fapt evidențiat încă de la primele

sale creații. Doinele, colindele, poveștile, cântecele bătrânești trăiesc în sufletul nostru și de atâta că le-a înnemurit Eminescu.

În cadrul manifestărilor, ca o expresie a talentului nemuritor manifest și pe pământul românesc basarabean, elevul Moisei Mihai, clasa a VI-a C, a rostit la sărbătoare un colind pentru Eminescu.

Valeriu Ostaș, directorul Casei Limbii Române, Căușeni – omagiu lui Eminescu

Elevii folkști... "mai au un singur dor"

Dar, e și ziua recitalurilor de poezie eminesciană

Lirica eminesciană este mereu actuală, pentru că mereu poezia lui amintește de roua diamantină a lunii, de răcoarea izvoarelor, de potolita ninsoare bălaie, aromitoare a florilor de tei. Recitaluri cu piese muzicale, unele inedite, pe versurile poetului, au readus în sufletul celor prezenți poeziile: « Doina », « Atât de fragedă », « Adio », « O, mamă », « Singurătate », « Sara pe deal », sau cântece dedicate lui Eminescu: « Rănai » și « Eminescu », pe versurile lui Grigore Vieru și muzica celebrului compozitor și interpret, un alt simbol al Basarabiei, Ion-Aldea Teodorovici – melodile fiind reluate și de publicul prezent la spectacol. În această atmosferă feerică, cei apropiați de condei s-au întrecut în recitalul de creații proprii, desfășurat sub genericul: «Cu Eminescu în gând». Direcția Educație Căușeni a oferit premii substanțiale laureaților, la secțiunile *poezie și eseu literar*.

Tradițional, în această zi, Liceul Teoretic « Mihai Eminescu » Căușeni realizează *Ora Eminescu*, pregătită de elevii claselor a XII-a. În acest cadru, s-a dezbătut tematica aspectelor filozofice ale poeziei

eminesciene, poezie ce te învață a trăi, a simți și cugeta, căci ea, poezia, deschide calea spre un viitor ferit de căderi și întuneric, fiind ca o licoare binefăcătoare pentru noi înșine. Creația lirică eminesciană rămâne o descoperire neprețuită pentru adevăratul cititor, care știe să dezgroape, din lutul lipicios al rutinei, pepita de aur a eternității universului poetic.

Zilele eminesciene au continuat în liceu, prin diverse activități extrașcolare, realizate în cadrul *Decadei limbii și literaturii române* – concursul desenelor „Galeria personajelor literare”; vernisaj poetic „Matcovschi în eternitate”; reprezentații teatrale: piesele „Florentina”, de Al. Kirițescu și „Plicul” de L. Rebreanu; șezătoare literară „În

ospeție la eroii lui Creangă”; festivalul dansului românesc; show-ul intelectual “În memoriam, Grigore Vieru”; activități extracurriculare: Erudit-caffe, Master-class; Atelier de lectură: ”Problema dialogului continuu între mine, cititorul, și opera literară”.

Ora de bilanț a decadelor a evidențiat, prin diplome, pe cei mai harnici, talentați și ingenioși elevi ai liceului. Casa Limbii Române, Căușeni a oferit și premii, constând în cărți.

Olga Ostaș,
profesoară de limba română, director adjunct,
Liceul Teoretic « Mihai Eminescu » Căușeni

Zilele Eminescu la Trușești

Ziua aniversării a 165 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu a fost sărbătorită și la Trușești, județul Botoșani, în campusul liceului "Demostene Botez", unde, într-un amfiteatru plin cu elevii din diferitele clase ale liceului, au avut loc manifestări dedicate Zilei Culturii Naționale. Spectacolul a fost susținut de elevii ai liceului și a inclus, în afara recitalurilor de poezie și cântece inspirate din opera poetului, și recitări din propriile creații ale elevilor talentați, momentul artistic fiind numit: "Elevii noștri, poeții noi".

Corul liceului, condus de profesoara Ionela Deleanu, a interpretat cântece pe texte din opera eminesciană. Deasemenea, nu a lipsit muzica folk, interpretată de eleve ale liceului.

Tinerilor elevi și profesori din Trușești li s-au alăturat membri ai Cenaclului literar “Ion Pillat” din Botoșani, care au prezentat expuneri pe tematică inspirată de evenimentul cultural marcat, precum și propriile creații.

Stelian Brânzei, prestigios numismat și medalist botoșănean, a realizat expoziția de insignografie cu tema "Eminescu și colecționarii", alături de colecționarul Mircea Pușcașu, care a prezentat o expoziție de carte cu tematica: scriitori din Botoșani.

Actorul Radu Dragoș, de la Teatrul "Mihai Eminescu" din Botoșani, a susținut un recital de poezie eminesciană. Moderatorul spectacolului a fost Cristian Costăchel, realizator TV la postul TLM Botoșani.

Florilegiul de activități este înscris într-un proiect cultural, cu susținere europeană, al cărui coordonator este cunoscutul ziarist și om de cultură Radu Căjvăneanu.

Dar, acei care “au pus în scenă” întreaga manifestare au fost distinssele gazde: prof. Daniela Fecioru-Cantemir, directoarea liceului; prof. Anca Melinte, organizatoarea manifestării, alături de alte cadre didactice ale acestui așezământ școlar, care au demonstrat că și Trușeștii poate fi al Eminescului...

Ziua Culturii Naționale la Liceul Demostene Botez, Trușești, jud. Botoșani - în imagini

Amfiteatrul liceului, arhiplin, în ziua lui Eminescu

Grup vocal dirijat de profesoara Ionela Deleanu

Recită eleva Ema Vatavu, din cl. a IX-a

Interpretele folk Arina Azamfirei și Olivia Olenic

Recită eleva Bianca Hriscu, din cl. a IX-a

O altă prințesă recitatoare: eleva Sânziana Grigoraș, din cl. a IX-a

Directoarea liceului, prof. Daniela Fecioru-Cantemir, alături de moderatorul Cristian Costăchel

Actorul Radu Dragoș, de la Teatrul din Botoșani, în recitalul de poezie

Membri ai cenaclului literar “Ion Pillat”, Botoșani, pregătindu-și expozeurile

Ziaristul Radu Căjvăneanu, coordonatorul proiectului cultural

Dorel-Mihai Gaftoneanu

Paul-Mircea Iordache

Constantin Cristescu

Cezar Viziniu

Stelian Brânzei "împăratul" medalisticii botoșănene, prezent la manifestare

Stand de carte, din colecția Mircea Pușcașu, organizat de colecționar.

Prof. Dr. DAN PRODAN

ALEXANDRU IOAN CUZA – DOMNITORUL UNIRII DIN 1859 ȘI REFORMATORUL SOCIETĂȚII ROMÂNEȘTI (1859 - 1866)

Alexandru Ioan Cuza (1859 -1866)

Alexandru Ioan Cuza (sau **Alexandru Ioan I**, numele adoptat oficial în calitate de domnitor al românilor) s-a născut la 20 martie 1820 în târgul Bârlad, din Moldova

Centrală, a murit la 15 mai 1873, la Heidelberg, în Germania, a fost primul domnitor al Principatelor Unite și al nucleului statal național România (1859 - 1866). A participat activ la mișcarea revoluționară de la 1848 din Moldova și la lupta pentru unirea Principatelor. La 5 ianuarie 1859, Al. I. Cuza a fost ales domnitor al Moldovei, iar la 24 ianuarie 1859 și al Țării Românești, înfăptuindu-se astfel unirea celor două țări române extra-carpătice în persoana aceluiași conducător. Devenit domnitor, Cuza a dus o susținută activitate politică și diplomatică externă pentru recunoașterea unirii de către puterea suzerană și puterile garante. Pe plan intern a acționat pentru desăvârșirea unirii Principatelor Române pe calea înfăptuirii unității instituționale și administrative, realizată în ianuarie 1862, când Moldova și Țara Românească au format un stat unitar, adoptând oficial, în 1862, numele de **Principatele Unite**, cu capitala la București (denumirea oficială: **România** va fi adoptată abia în Constituția din 1866, după abdicarea forțată a lui Al. I. Cuza), cu o singură adunare legiuitoare și cu un singur guvern. Al. I. Cuza a fost obligat să abdice în februarie 1866 de către o *largă coaliție de*

„*nisip*” a partidelor vremii, denumită și *Monstruoasa Coaliție*, din cauza orientărilor politice diferite ale membrilor săi, care au reacționat astfel față de manifestările autoritare ale domnitorului. Asemenea multor reprezentanți ai elitei românești din vremea sa, familia lui Cuza avea și rădăcini grecești.

Reședința domnească a lui Alexandru Ioan Cuza (astăzi Muzeul Unirii) din Iași

Născut în Bârlad, Alexandru I. Cuza a aparținut clasei tradiționale de boieri din Moldova, fiind fiul ispravnicului Ioan Cuza (care a fost de asemenea un proprietar de pământ în județul Fălciu) și al Sultanei (sau Soltana), membră a

familiei Cozadini, cu origini fanariote. Alexandru a primit o educație modernă, europeană, devenind juncher și apoi ofițer în armata moldovenească, ajungând la gradul de colonel. S-a căsătorit cu **Elena Rosetti** în 1844.

Principatele Unite Române în timpul lui Cuza

În anul 1848, Moldova și Țara Românească au fost cuprinse de febra revoluțiilor europene. Revolta moldovenilor a fost suprimată repede (martie 1848), dar în Țara Românească revoluționarii au preluat puterea și au guvernat în perioada iunie / septembrie 1848. Tânărul Cuza a jucat un rol suficient de important pentru a i se evidenția concepțiile politice liberale, participând la adunarea națională de la Blaj (3 - 5 mai 1848) și semnând Programul revoluționar „*Prințiipiile noastre pentru reformarea patriei*” (Brașov, 12 / 24 mai 1848).

Alexandru Ioan Cuza a devenit pârcaľab de Covurlui în 1856 și a demisionat din funcție în 1857, în contextul alegerilor pentru Adunarea (Divanul) ad-hoc a Moldovei, falsificate de caimacamul Nicolae Conachi - Vogoride. Cuza a fost un prominent politician și a susținut cu tărie uniunea Moldovei și a Țării Românești. A fost membru marcant al Partidei Naționale din Moldova, care milita pentru unire, reprezentând orașul Galați în Adunarea (Divanul) ad-hoc a Moldovei. Profitând de o ambiguitate în textul Convenției de la Paris (1858), a fost propus domnitor de către maiorul Nicolae Pisoschi (originar din Botoșani, cu casa familiei așezată în fața actualului Muzeu Județean Botoșani, pe Pietonalul Unirii) și a fost ales domnitor al Moldovei la 5 / 17 ianuarie 1859 iar al Țării Românești la 24 ianuarie / 5 februarie 1859.

Unirea Principatelor Române a avut loc la jumătatea secolului al XIX-lea și reprezintă unificarea vechilor state medievale Moldova și Țara Românească. Unirea este strâns legată de personalitatea lui Alexandru Ioan Cuza și de alegerea sa ca domnitor al ambelor principate la 5 ianuarie 1859 în Moldova și la 24 ianuarie 1859 în Țara Românească. Totuși, unirea a fost un proces complex, bazat pe puternica apropiere de conștiința etnică, culturală, economică, vamală între cele două țări. Procesul a început în 1848, odată cu realizarea uniunii vamale între Moldova și Țara Românească, în timpul domniilor lui Mihail Sturdza, respectiv Gheorghe Bibescu. A fost asumat ca obiectiv național al Revoluției de la 1848. Deznodământul Războiului Crimeii, Congresul de pace de la Paris (1856) a dus la un context european favorabil realizării unirii. Votul popular favorabil unirii în ambele țări, rezultat în urma unor adunări ad-hoc în 1857,

a dus la Convenția de la Paris din 1858 (cu rol de constituție), o înțelegere între Marile Puteri prin care se accepta o uniune mai mult formală între cele două țări, cu adunări legiuitoare și guverne diferite și cu unele instituții comune.

După Convenția de la Paris din 1858, marile puteri au lăsat guvernul fiecărui principat român în grija unei comisii provizorii, formate din trei caimacami, până la alegerea domnitorilor. Principala atribuție a comisiilor era aceea de a supraveghea alegerea noilor adunări electiv. Campania electorală din Moldova a dus la alegerea unei adunări favorabile unirii cu Țara Românească. Uniuniștii moldoveni au putut impune cu ușurință candidatura la domnie a colonelului Alexandru Ioan Cuza, care a fost ales domn cu unanimitate de voturi la 5/17 ianuarie 1859. Ideea alegerii domnului moldovean și la București a fost oficial sugerată muntenilor de către delegația oficială a Moldovei, care mergea către Istanbul pentru a anunța rezultatul alegerii de la Iași. În Țara Românească, adunarea electivă a fost dominată de conservatori, care erau însă scindați în mai multe grupuri de interes. Neputându-se pune de acord asupra unui candidat propriu, conservatorii munteni au sfârșit prin a se ralia candidatului Partidei Naționale, Alexandru Ioan Cuza, care a fost ales la 24 ianuarie / 5 februarie 1859 domnitor al Țării Românești.

Astfel, românii au realizat **de facto** unirea, punând la 24 ianuarie / 5 februarie 1859, bazele statului național modern român. Sprijinul lui Napoleon al III-lea, împăratul Franței, a fost decisiv pentru eliminarea opoziției Imperiului Otoman și a Imperiului Austriac față de dubla alegerea lui Cuza, astfel că la 1/13 aprilie 1859 Conferința de la Paris a puterilor garante dădea recunoașterea oficială a faptului împlinit de la 24 ianuarie / 5 februarie 1859. Domnia lui Cuza a fost caracterizată de o puternică dorință de modernizare a societății românești, dar efortul domnitorului și al sprijinitorilor săi a întâmpinat rezistența forțelor conservatoare și a inerțiilor colective de influență orientală. Mai grav, eforturile de modernizare au stat sub semnul provizoratului, căci Unirea din 1859 era percepută ca pasageră, doar în timpul domniei lui Cuza; țara a vrut un domn străin, l-a acceptat însă pe cel autohton, dar n-a renunțat la vechea doleanță, formulată în 1857; în așteptarea contextului politic prielnic, ea a îngăduit un provizorat, cel al guvernării lui Cuza. Conform deciziei Convenției de la Paris, la 15 mai 1859 a fost înființată *Comisia Centrală de la Focșani*, ce avea ca scop redactarea primului proiect de Constituție din istoria modernă a României și realizarea altor proiecte de unificare legislativă a Principatelor Unite. Proiectul de Constituție nu a fost aprobat însă de domnitorul Cuza, *Comisia Centrală de la Focșani* fiind desființată în februarie 1862.

Reformele lui Cuza. După realizarea unirii, domnitorul Alexandru Ioan Cuza și colaboratorul său cel mai apropiat, Mihail Kogălniceanu (ministru, apoi prim-ministru al

Principatelor Unite), au inițiat importante reforme interne: secularizarea averilor mănăstirești (1863), reforma agrară (1864), reforma învățământului (1864) etc., care au fixat un cadru modern de dezvoltare al țării. Întâmpinând rezistență din partea guvernului și a *Adunării Legiuitoare*, alcătuite din reprezentanți ai boierimii și ai marii burghezii, precum și a bisericii, în înfăptuirea unor reforme, Cuza a format, în 1863, un guvern sub conducerea lui Mihail Kogălniceanu, care a realizat secularizarea averilor mănăstirești (decembrie 1863) și a dizolvat *Adunarea Legiuitoare* (2 mai 1864). În aceeași lună, Cuza a supus aprobării poporului, prin plebiscit, o nouă constituție și o nouă lege electorală, menite să asigure parlamentului o bază mai largă, și a decretat (14 august 1864) legea rurală concepută de Kogălniceanu. În timpul domniei lui Cuza a fost conceput Codul civil și Codul penal de inspirație franceză, legea pentru obligativitatea învățământului primar (1864) și au fost înființate primele universități din țară, respectiv cea de la Iași (1860), care azi îi poartă numele, și cea de la București (1864). Tot în această perioadă a fost organizată și armata națională.

Clădirea principală a Universității din București (1864)

Mihail Kogălniceanu

Secularizarea averilor mănăstirești (decembrie 1863). Legea secularizării averilor mănăstirești a fost dată de domnitorul Alexandru Ioan Cuza cu scopul de a lua toate proprietățile și averile bisericilor și mănăstirilor ”închinat” complexului monahal de la Sfântul Munte Athos (Grecia de Nord),

dar și a altora "neînchinată", și a le trece în proprietatea statului, pentru „a spori avuția țării”. Tot în timpul lui Cuza unele mănăstiri și schituri au fost desființate total sau transformate în biserici de mir. Domnitorul Alexandru Ioan Cuza a instituit un impozit de 10% asupra veniturilor nete ale mănăstirilor, bisericilor, anumitor seminarii, centre de asistență socială etc. În fața acestor măsuri mitropolitul Sofronie Miclescu al Moldovei a făcut mai multe proteste, ceea ce a dus mai apoi la înlăturarea sa din scaun, această stare provocând, mai târziu, însăși căderea guvernului Kogălniceanu. Legea secularizării a fost adoptată în 1863 și, în total, au fost preluate de la biserici aproximativ 25% din suprafața agricolă și forestieră a Țării Românești și a Moldovei.

Reforma fiscală. Reforma fiscală a fost materializată prin instituirea impozitului personal și a contribuției pentru drumuri, generalizată asupra tuturor bărbaților majori, printr-o nouă lege a patentelor, prin instituirea impozitului funciar și alte măsuri care au făcut ca la sfârșitul anului 1861, în preajma deplinei lor unificări administrativ-politice, Principatele Unite Române să fie dotate cu un sistem fiscal modern.

Reforma agrară. Dezbaterile înverșunate care au avut loc în vara anului 1862 în privința proiectului de reformă agrară propus de conservatori și adoptat de majoritate, dar nesancționat de domnitor, au dovedit că maleabilitatea de care dădeau dovadă o bună parte dintre conservatori, în privința adoptării unui program general de reforme, nu concorda cu acceptarea de către ei a unei reforme agrare în sensul programelor revoluționare de la 1848. De aceea, în anii imediat următori unificării administrative, nu s-a putut trece brusc la reforma agrară, ci s-a continuat, pentru o perioadă de timp, să se adopte reforme pe linia organizării moderne a statului, deoarece acestea nu întâmpinau opoziția conservatorilor, încă stăpâni pe majoritatea mandatelor din adunarea legiuitoare, datorită sistemului electoral restrictiv. Reorganizarea departamentelor, legile pentru construirea căilor ferate, constituirea Consiliului superior al instrucțiunii publice, un regulament de navigație, organizarea corpului inginerilor civili, reorganizarea Școlii de silvicultură și o serie de măsuri premergătoare unei secularizări a averilor mănăstirești au reprezentat, în această perioadă, concretizările planului de reforme. Din momentul în care conducerea guvernului a fost preluată de Mihail Kogălniceanu, aducerea din nou în dezbatere a reformei agrare a dus la izbucnirea unui violent conflict între guvern și majoritatea adunării. A urmat lovitura de stat de la 2 mai 1864, când deputații au fost evacuați din sală de un detașament militar și Adunarea Legiuitoare dizolvată. Această lovitură a sporit puterea domnitorului Cuza și totodată a înlăturat monopolul politic al conservatorilor asupra majorității în adunare.

Sancțiunea poporului prin plebiscit și recunoașterea noii stări de lucruri de către puterea suzerană și puterile garante au creat posibilitatea decretării Legii rurale în sensul programului pașoptist, desființându-se relațiile feudale în agricultură și procedându-se la o împroprietărire a țăranimii clăcașe. Prin Legea rurală din 14/26 august 1864, 451.245 de familii de țărani au fost împroprietărite cu loturi de teren agricol, iar alte 60.651 de familii au primit locuri de casă și de grădină. În total: 511.896 de familii au primit 2.038.640,3 ha, cu o medie de aproape 4 ha de familie. Țăranii împroprietăriți au devenit contribuabili la bugetul de stat, rezultând astfel o lărgire a bazei de impozitare. Fragmentarea terenurilor și lipsa utilajelor agricole moderne au dus la scăderea producției agricole în următorii ani, dar repartizarea ei a fost mai echitabilă. Reforma agrară din 1864, a cărei aplicare s-a încheiat în linii mari în 1865, a satisfăcut în parte dorința de pământ a țăranilor, a desființat servituțile și relațiile feudale, dând un impuls însemnat dezvoltării capitalismului. Ea a reprezentat unul din cele mai însemnate evenimente ale istoriei României din secolul al XIX - lea. După desființarea Adunării Legiuitoare (2 mai 1864) Cuza a pierdut sprijinul tuturor partidelor politice și, pentru a putea governa, s-a înconjurat de o camarilă formată din funcționari corupți, care primesc funcții și contracte cu statul; corupția și risipirea tendențioasă a banului public, mai ales în lucrări de infrastructură de slabă calitate, ating cote ridicate.

Analizând suita de evenimente, unele cu caracter realtate revoluționar, se poate spune că sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza au fost puse bazele statului unitar român modern. Practic, nu există domeniu de activitate economică, social-politică, culturală, administrativă sau militară din țară, în care Cuza să nu fi adus îmbunătățiri și înnoiri organizatorice pe baza noilor cerințe ale epocii moderne.

Abdicarea și exilul. Regimul personal instituit de Cuza după 2 mai 1864 a provocat nemulțumirea liberalilor radicali, care ulterior au făcut cartel cu conservatorii; acest fapt a slăbit pozițiile domnitorului și a animat activitatea Monstruoasei coaliții (denumire promovată în epocă de presa favorabilă lui Cuza), hotărâtă să-l înlăture. Complotiștii au reușit să-și realizeze planurile atrăgând de partea lor o facțiune a armatei (colonelul C. Haralambie, maiorul D. Lecca ș.a.), și l-au constrâns pe domnitor să abdice în noaptea de 10/22 - 11/23 februarie 1866. La aceasta a contribuit însuși Al. I. Cuza, care nu numai că nu a luat măsuri în privința factorilor reacționari, ci, într-un discurs, se arăta dispus să renunțe la tron în favoarea unui principe străin, precum prevedea una din dorințele divanurilor ad-hoc din 1857 (fapt susținut și de o scrisoare adresată unui diplomat străin). A fost instituită o locotenență domnească alcătuită din Lascăr Catargiu, Nicolae Goleșcu și colonelul Nicolae Haralambie din

partea armatei. Conducerea guvernului a revenit lui Ion Ghica; apoi Senatul și locotenența domnească au proclamat ca domnitor pe Filip de Flandra, din casa domnitoare belgiană, dar acesta nu a acceptat coroana. Provizoratul locotenenței domnești a luat sfârșit abia după ce Carol de Hohenzollern-Sigmaringen a acceptat să devină principe al României, fiind proclamat la 10 mai 1866. Proclamarea domnitorului Carol I și aprobarea Consituției din 1866 s-au făcut printr-un plebiscit cu rezultate asemănătoare (peste 99% voturi pentru) cu cel din mai 1864.

Această abdicare silită putea avea consecințe grave pentru România, pentru că:

Omajiu adus de botoșăneni, în Ziua Unirii 2015, fondatorului României moderne, Alexandru Ioan Cuza

1. după înlăturarea lui Cuza, țăranii au fost însăpăimântați că reforma agrară nu va mai avea loc;

2. la 3 aprilie 1866 la Iași a avut loc o demonstrație (orchestrată de Rusia) a Mișcării Separatiste, care a cerut anularea unirii Moldovei cu Țara Românească și a promovat un candidat obscur la tronul Moldovei: Nunuță Roznovanu;

3. Poarta Otomană a mobilizat armata la Dunăre pentru a interveni în România, unirea fiind recunoscută doar pe timpul domniei lui Cuza.

Restul vieții sale, Al. I. Cuza și-a petrecut-o în exil, locuind majoritatea timpului la Paris, Viena și Wiesbaden. A încercat să revină în țară ca persoană privată, dar cererile sale repetate s-au lovit de refuzul domnitorului Carol I. A fost înmormântat inițial (în 1873) la Biserica Domnească de lângă Palatul domnesc de la Ruginoasa, conform dorinței sale, iar în timpul celui de-al doilea război mondial, în 1944, osemintele sale au fost mutate la Biserica Trei Ierarhi din Iași.

UN VEAC DE LA NAȘTEREA PATRIARHULUI TEOCTIST ARĂPAȘU

“Acum cunosc și eu că tu ești omul lui Dumnezeu și cu adevărat cuvântul lui Dumnezeu este în gura Ta”! (3 Regi 17,²⁴)

P.F. Patriarh TEOCTIST – blândețe, înțelepciune și credință

Patriarhul TEOCTIST ARĂPAȘU aparține astăzi națiunii întregi, istoriei, fiind o podoabă strălucită a Bisericii noastre ortodoxe și, de ce nu, a neamului nostru românesc.

Pe oamenii importanți, care se pun cu toate energiile trupesti și sufletești în slujba semenilor, obișnuim să-i numim providențiali, ei apărând pe scena lumii din voință dumnezeiască. Acești oameni ai providenței se nasc din rațiuni superioare, prezența lor pe câmpul vieții făcând parte din planul veșnic al lui Dumnezeu. De aceea, oamenii marcanți ai istoriei sunt rari, apariția lor fiind strălucite excepții – nașterea lor dă culoare epocii respective, inspiră încredere și speranță.

Un astfel de om a fost Patriarhul Teoctist – al cincilea patriarh al României – născut pe meleagurile botoșanene, pământuri binecuvântate cu “credincioși închinători până la desăvârșire”, cum adesea mărturisese Preafericirea Sa. Vrednicul de pomenire Teoctist Arăpașu a văzut lumina pământească la 7 februarie 1915, în satul Tocileni, județul Botoșani, din părinții Dumitru și Marghioala, fiind al zecelea copil din cei unsprezece născuți în această familie de gospodari moldoveni.

De câte ori avea prilejul, Patriarhul Teoctist chema cu statornicie, din colbul anilor, în adresarea sa către contemporani, luminile trecutului, amintirea sfântă a părinților care l-au odrăslit, faptele și viețile înaintașilor, evoca încercările pe care timpul și oamenii le-au adus în calea sa și a Bisericii. Puse cap la cap, aceste confesiuni, risipite de-a lungul anilor, ne dau un cronic sufletesc pilduitor, în care dragostea de Dumnezeu se însoțește permanent cu iubirea de semeni, devoțiunea cu râvna, nădejdea cu credința în izbânda lucrării încredințate spre desăvârșire.

Din considerente de spațiu, am selectat doar câteva pasaje din marea carte a vieții Patriarhului Teoctist, ale cărei file s-au înscris cu fiecare zi ce a trecut spre slava lui Dumnezeu, întru slujirea Altarului strămoșesc și a neamului nostru. Este o invitație la a cunoaște, în evocările inimii și ale simțirii, lumea în care a crescut și s-a format, oamenii care l-au îndrumat și l-au sprijinit, a căror pildă a urmat-o cel care, în urmă cu 100 de ani, venea pe lume într-o casă de plugari români, într-un sat ca multe altele de sub soarele românesc și într-o țară care, peste doar câțiva ani, avea să devină România Mare.

Iată cum descria, în cuvinte măiestrite, pe părinții săi și casa părintească: “...Sunt recunoscător Bunului Dumnezeu, Care mi-a dăruit viața aceasta. De copil am învățat, de la vatra și înțelepciunea părinților mei – sfinți, pururi, pentru mine –, odată cu însemnătatea chemării clopotului la slujbele Bisericii, păstrarea rânduielilor ei și că trebuie să mulțumesc lui Dumnezeu și pentru darul vieții. De la ei am moștenit o nesfârșită comoară de învățături și norme de viață... tot de la ei am învățat munca, credința în valoarea omului, respectul, iubirea pentru semeni, disprețul față de minciună, cultivarea adevărului, respectul și ajutorul pentru bătrâni,

ospitalitatea, grija pentru toți... Ce valori neprețuite, morale, se cultivau într-o asemenea familie!... Alături de ei, stau șirul de mari bărbați ai acelor nespuse de grei ani, când țara se încheaga într-o Românie nouă, după Unirea cea sfântă de la Alba-Iulia. Între ei aș vrea să cinstesc memoria învățătorului meu de la școala primară, Gheorghe Romanescu, un om deosebit, cu suflet ales și cunoștințe enciclopedice, care m-a născut a doua oară în spiritualitate, după părinții mei... În decursul vieții, am întâlnit mulți profesori și n-aș face vreo diferență între ei... Am găsit și în cel mai smerit monah un profesor, atunci când mi-a spus ceva. În rosturile bisericesti, încredințate mie de Biserică, am întâmpinat și multe greutăți, dar Dumnezeu mi-a îndreptat pașii și în preajma unor mari ierarhi și a celor patru patriarhi ai Bisericii noastre de dinaintea mea.”...

În anul 2005, Biserica Ortodoxă Română a aniversat trei momente solemne și semnificative: împlinirea a 120 de ani de la recunoașterea autocefaliei sale de către Patriarhia Ecumenică de Constantinopol (1885 – 2005), 80 de la ridicarea ei la rang de Patriarhie (1925 – 2005) și 90 de ani de la nașterea Preafericitei Părinte Patriarh Teoctist.

Iată ce mărturisese, cu acest întreit prilej, cel care acum atâtea decenii a plecat pe poteca necunoscută – atât geografic, cât și ca finalitate – a schitului, a mănăstirii, hotărât să slujească Biserica: “Mărturisesc că, în toată viața mea, m-am străduit să fiu același în gândire și în faptă. Și aceasta, fără șovăire... Numai Dumnezeu știe cu câtă dragoste mi-am împlinit în viața mea, din tinerețe și până astăzi, îndatoririle legate de Biserica noastră strămoșească. Pe acestea le cunosc și credincioșii, preoțimea și profesorii de teologie, care sunt martori la cele ce a realizat Biserica noastră în acești ani... Biserica înseamnă tot ce este mai frumos, mai durabil, mai desăvârșit în lumea aceasta; ea este lumina strălucitoare a frumuseții dumnezeiești (Sfântul Vasile cel Mare). Este greu de spus că ne-am înscris cu ceva deosebit în eternitatea Bisericii.

În veșnicie s-au înscris eroii și martirii, cei care și-au dat viața pentru credință, cei ce ne-au lăsat atâtea ctitorii, adevărate piscuri ale existenței și dăinuirii noastre pe această vatră a neamului nostru. Ei au adăugat și au sporit, decenii după decenii și secol după secol, valori neasemuite și ne-au înscris în lume și în Europa ca popor credincios și vrednic, cu un tezaur de frumuseți, care a dăinuit și va dura întru slava lui Dumnezeu, a Bisericii și țării noastre...”

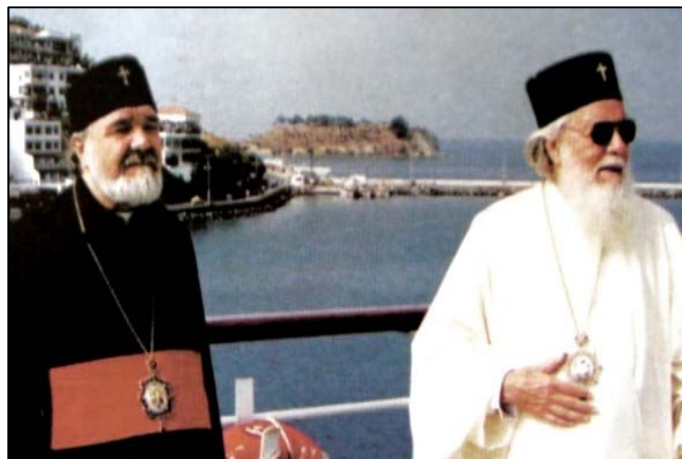
Înfruntând vitregia vremurilor

Iată câteva repere biografice: așa cum am amintit, în 1915, la 7 februarie, s-a născut în satul Tocileni, județul Botoșani, cel de-al zecelea copil al familiei Dumitru și Marghioala Arăpașu. La botez primește numele Toader. Între 1921-1927, urmează cursurile școlii primare în satul natal. În 1928, în Duminea Tomii, intră ca frate la schitul Sihăstria Voronei. În anul 1931 este admis în rândul fraților-elevi la Seminarul Teologic Monahal de la Mănăstirea Cernica. În

1935, la 6 august, depune voturile monahale la Mănăstirea Bistrița, primind numele de Teoctist. În 1937, 4 ianuarie, este hirotonit în treapta de ierodiacon. Între anii 1940-1944, urmează cursurile Facultății de Teologie a Universității din București. În 1945 obține licența în Teologie, cu calificativul "Magna cum laude". În 1945, 25 martie, este hirotonit ieromonah la Catedrala Mitropolitană din Iași. În martie 1946, este numit ecleziarh al Catedralei Mitropolitane din Iași. În perioada 1946-1950 îndeplinește funcțiile de Mare ecleziarh al Catedralei Mitropolitane, Exarh al mănăstirilor, iar din 1948, Vicar administrativ al Mitropoliei fiind ridicat la rangul de Arhimandrit. În anul 1950, la 28 februarie – la propunerea patriarhului Justinian Marina – este ales de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Episcop Vicar Patriarhal.

Patriarhul Teoctist împreună cu Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului Bartolomeu

Patriarhul Teoctist și Mitropolitul Ardealului Antonie Plămădeală

La 5 martie 1950, este hirotonit în treapta arhieriei de către Patriarhul Justinian Marina, Mitropolitul Firmilian al Olteniei și Episcopul Chesarie al Dunării de Jos. În perioada 1950-1954 activează ca rector al Institutului Teologic din București, având atribuții de secretar al Sfântului Sinod și de Vicar la Arhiepiscopia București. Din 1962 și până în septembrie 1977 a îndeplinit mai multe demnități: ca episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmeagului, a fost numit de Sfântul Sinod ca locum tenens al Episcopiei Oradei, iar din septembrie 1977 și până în octombrie 1986 a fost Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei. La 9 noiembrie 1986 a fost ales Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

În 1999, între 7-9 mai, primește vizita Papei Ioan Paul al II-lea, această vizită fiind prima a unui Suveran Pontif într-o țară majoritar ortodoxă. Vizita a avut un impact ecumenic fără precedent pentru țara noastră. În septembrie 2005 (între 7 și 10 ale lunii), vizitează pentru ultima oară locurile natale: satul Tocileni, satul Victoria – unde a ctitorit biserica acestui sat – mănăstirea Vorona și Sihăstria Voronei.

În ziua de 30 iulie 2007, Patriarhul Teoctist Arăpașu a închis ochii, după ce, cu zâmbetul cunoscut al părăsit palatul Patriarhal, despărțindu-se de pământul binecuvântat al patriei și al Bisericii străbune, pe care le-a iubit, deopotrivă.

Marele arhieru și marele român Teoctist Arăpașu a dus în vecie, sub pleoapele închise pentru lumea aceasta, icoana satului natal

Tocileni și a Bisericii strămoșești, pe care a slujit-o cu dăruire până în ultima zi a vieții pământești, în cei 57 de ani de arhierie.

A descrie, în câteva rânduri, prodigioasa sa activitate – care a constat în construcții și restaurări a zeci de biserici, precum și cea publicistică – ne este imposibil. Pentru aceasta a fost răsplătit cu multe titluri și distincții.

Întâlnire istorică: Papa Ioan Paul al II-lea îmbrățișându-l pe Patriarhul Teoctist

Patriarhul Teoctist și Mitropolitul Moldovei Daniel (viitorul Patriarh)

Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist i-a revenit greua misiune de a conduce corabia Bisericii strămoșești în ultimii ani de existență a regimului comunist, ceea ce a însemnat o perioadă de mare încercare, de ispitire și de înalt examen al statorniciei în credință. Biserica noastră a trecut, însă, cu strălucire, în mod providențial, această etapă, pentru că, Preafericirea Sa a știut, cu răbdare, cu chibzuință și cu înțelepciune, să-i păstreze identitatea, forțele spirituale și capacitatea de refacere după această cruntă înclăștare.

De asemenea, Biserica noastră, sub călăuzirea înțeleaptă a Patriarhului Teoctist, a fost singura instituție națională din România care, în anii din urmă ai totalitarismului ateu, a contracarat, în conștiința credincioșilor ei, politica de educație materialistă și programul cultural antireligios al regimului comunist, salvând astfel valorile spirituale ale neamului românesc.

Prin întreaga sa activitate religioasă, culturală, teologică și administrativ-gospodărească Patriarhul Teoctist Arăpașu a făcut cinste Bisericii Ortodoxe, cât și nației române, pe care le-a slujit cu devotament până la sfârșitul vieții sale, după cea mai bună tradiție a preoțimii românești. A fost un spirit viu, pragmatic, desfășurând o activitate neobosită de organizare a întregii activități a Bisericii Ortodoxe Române. Așa cum am amintit, a avut o viață bogată în realizări de care s-au bucurat contemporanii dar și urmașii săi...

Să-i cinstim memoria binecuvântată de Dumnezeu, faptele sale puse în slujba Bisericii și a neamului!... Din luminoasa sa viață, să ne îmbogățim cunoștințele de istorie națională și bisericască și să alegem învățături pentru viitor!

Trebuie să-i iubim pe acești mari români ca pe sfinții istoriei noastre! Să-i păstrăm în chivotul de aur de pe Sfânta Masă din Altarul ființei noastre, să-i pomenim pururi și să citim din viața lor cu evlavie și perseverență!

Tineri români din Basarabia și nordul Bucovinei

Opinii:

Identitate românească în spațiul european

Denis Apetri, în incinta Universității Cernăuți – fostul Palat Mitropolitan al Bucovinei

Destinul istoric al neamului „detrunchiat”, din care facem parte, ne impune să conștientizăm că, pentru noi, etnici români din Ucraina, raportul românesc/european trece astăzi prin veriga Ucrainei, care se dorește unită. În acest context, statutul de minoritate națională ne definește automat ca inițiați într-un spațiu de integritate, unde păstrarea valorilor spirituale – de identitate națională – echivalează cu noțiunea de supraviețuire etnică în timp și spațiu. Între românesc și european, noi astăzi privim și trăim, într-un anumit sens, exemplul viu al vărsării de sânge...

Aceasta ne duce spre noi concepții și conștientizări ce țin de necesitatea europenizării, înarmându-ne totodată cu un surplus de voință și putere spirituală, în ceea ce privește dimensiunea identității de neam care, pentru noi, înseamnă românesc.

Europenizarea – palpată de mentalitatea unui tânăr student, în haosul ce i-a întunecat lumina echilibrului – este utopia unei lumi care se dorește mai bună, mai prosperă, mai responsabilă. Procesul de europenizare e nevoie să se desfășoare în folosul identității naționale. Spiritul european nu trebuie să substituie spațiul spiritual național ci, dimpotrivă, să contribuie la menținerea, evidențierea și dezvoltarea naționalului, ceea ce în expresie blagiană ar însemna „a nu strivi, ci a spori corola de minuni a lumii”.

Într-un spațiu larg, cum ar fi cel european, rezistăm doar prin specificul nostru național. Cel mai important element al identității este limba, care se definește „pe de o parte, ca bază a culturii, și, pe de altă parte, este formă a culturii” (Eugeniu Coșeriu) – idee întâlnită și la Dumitru Irimia: „Limba nu atribuie caracter național numai literaturii, ci și altor arte, culturii în general”. Acceptând, așadar, integrarea în spațiul larg de europenizare, se cere să nu încetăm, nici măcar pentru o clipă, a fi adevărați moștenitori, demni de legământul testamentar al lui Ienăchiță Văcărescu: „Urmașilor mei Văcărești / Las vouă moștenire / Creșterea limbii românești / Și-a patriei

Nota redacției

Pe Diana Enachii aveam s-o cunoaștem întâmplător, atunci când, aflați în vizită la Muzeul de Istorie a Moldovei, din Chișinău – cu ocazia sărbătoririi Zilei Limbii Române în Basarabia, la 31 august 2014; dar, vizita la Chișinău a fost a doua zi, pe 1 septembrie – pe stradă am remarcat o tânără ce purta un drapel tricolor românesc, așezat pe umeri asemeni unui șal. Din pasul ei grațios, era evidentă mândria de a-și afișa identitatea românească. Momentul se impunea immortalizat și, astfel, grupul nostru de „români-musafiri” a cunoscut-o pe această româncă băștinașă din ținutul Chișinăului.

Aveam să aflăm că tânăra studentă tocmai își grăbea pașii spre studioul unui post de radio, unde susținea o emisiune cultural-muzicală, în calitate de redactor. Emoționantul moment s-a prelungit, preț de câteva zeci de minute, prin alăturarea ei grupului nostru, în întâlnirea cu scriitorul Alexandru Bantof, directorul Casei Limbii Române „Nichita Stănescu” și redactor-șef al revistei „Limba Română” – domnia sa în calitate de gazdă, la pomenitul lăcaș de cultură chișinăuan.

Așa a luat Diana Enachii cunoștință despre revista „Vatra Noastră Românească” iar noi, la rândul-ne, despre activitatea ei cultural-artistică. Dar, iată, în acest număr al revistei noastre o prezentăm și ca tânără poetă.

„Studenta tricoloră” înconjurată de oaspeți din România, în centrul Chișinăului

Întâlnire la Casa Limbii Române „Nichita Stănescu” din Chișinău – 1 sept. 2014

MOTTO: „Frumusețea Europei stă în diversitatea ei... Iar diversitatea înseamnă, în primul rând, diversitatea lingvistică...”

Henri Luchian

cinstitre.” Acceptarea modelelor străine, chiar și în alte domenii decât cel lingvistic (arte, religie, bucătărie, comportament etc.), e bine să fie trecut prin criteriul de apreciere a acestui legământ.

Orașul Cernăuți – ca spațiu de intersecție a mai multor culturi, din cele mai vechi timpuri și până-n prezent – a fost și este un model în miniatură de europenizare. Aici domnește spiritul pașnic de colaborare, respectul față de cultura proprie cât și față de alte culturi. Aici se întâlnește modelul conviețuirii normale în pace și înțelegere a naționalităților. Minoritățile etnoculturale sunt lăseate, chiar stimulate să-și cunoască, să-și conștientizeze propria identitate, situată însă în raporturi firești de comunicare și colaborare cu identitățile celorlalți.

Revăzând paginile istoriei neamului nostru pe aceste meleaguri, izbânzile lui îmi dau totală încredere că românii din regiunea Cernăuți știu și vor putea să-și păstreze identitatea românească, sub toate aspectele: cultural-lingvistic, istoric sau politic.

Denis APETRI – student la Facultatea de Filologie Română și Clasică, Universitatea de Stat „Iurii Fedcoviți”, Cernăuți

Mi-e dor de România

Mi-e dor de tine, țara mea, mai mult ca niciodată,

Mi-e dor de Prutul răstignit în sârma înghimpată,

Mi-e dor de Dunărea în val, câmpiile în floare,

Mi-e dor de cântec și de steag, de munte și de mare,

Mi-e dor de tine, neamul meu, român dintotdeauna,

Deasupra țării crește-n nopți mai liniștită luna.

În țara mea izvoare plâng, doinindu-și românește

Și-n codrul mare-al lui Ștefan puterea dănuiește,

Și fiecare bob și stea cunosc aceeași limbă –

Să-ncerce orice uragan, credința nu ne-o schimbă:

Al nostru este viitorul, prezentul și trecutul

Când Eminescu susținea: "Suntem români și punctum!"

Mi-e dor de voi, toți frații mei care sunteți în țară

Și zi de zi ne așteptați flămânzi și triști în gară.

Aș vrea să facem "pod de flori" și să zidim vecia...

Mi-e dor să-nngenunchez la Prut, mi-e dor de România!

Diana ENACHII

Societatea regională „GOLGOTA” din Cernăuți – bilanțul activității

În data de 2 noiembrie, 2014, Societatea regională „GOLGOTA” a victimelor regimului totalitar sovietic a desfășurat o activitate de bilanț anual. Adunarea a avut loc la sediul Societății Culturale „Mihai Eminescu”, din Cernăuți și a fost condusă de prof. dr. doc. Ilie Popescu, președintele societății. Alături de membrii societății, au participat și invitați care au reprezentat și alte societăți culturale, cu care „Golgota” cooperează. Un invitat special a fost domnul Ionel Ivan, ministru consilier la Consulatul General al României de la Cernăuți. Din România, au participat președinții filialelor botoșănene ale „Uniunii Vatra Românească” și „Pro Basarabia și Bucovina”. Din regiunea Cernăuți, au participat președinții unor societăți culturale românești – Nicolae Toma, Vasile Băcu, Ion Broască, Vitalie Zegrea, Tudor Andrieș, Petru Grior ș.a.

După solemnitatea intonării Imnului Societății „Golgota” – piesa „Reaprindeți candelă” pe versurile lui Grigore Vieru și muzica în interpretarea celebră a lui Ion Aldea Teodorovici – s-a păstrat un moment de reculegere, în memoria victimelor din nordul Bucovinei ale regimului stalinist-sovietic, cât și a cetățenilor ucraineni căzuți victime pentru democrație și integrare europeană, în recente evenimente sângeroase de la „maidan”, sau a celor căzuți pentru salvagardarea integrității teritoriale, în confruntarea cu agresiunea rusească din sud-estul Ucrainei.

Referatul privind activitatea desfășurată de Societatea regională „Golgota” a fost prezentat de președintele societății, D-l Ilie Popescu. Alăturăm extrase din acest material:

Imagine din sală, în timpul lucrărilor Societății „GOLGOTA”

Prezidiul adunării (stg.– dr.): Iuliu Laurian Popovici – Societatea „Pro Basarabia și Bucovina”; Ionel Ivan, ministru consilier la Consulatul General al României din Cernăuți; Eleonora Schipor – moderatoarea dezbaterilor; Prof. dr. doc. Ilie Popescu – Președintele Societății regionale „GOLGOTA”; Paul-Mircea Iordache – Uniunea Vatra Românească

„Dintre cele peste 700 de seisme identificate pe teritoriul României, din timpurile cele mai vechi până în preajma anului 1940, numai 31 au fost resimțite și în Bucovina. Invazia trupelor sovietice, de la finele lui iunie 1940, poate fi considerată cel de-al 32-lea cutremur în ținutul nostru mioritic – metaforic vorbind. Aceasta, deoarece cataclismul pătrunderii armatei roșii și administrației sovietice în nordul Bucovinei a cutremurat întreaga fință românească. Încă din iulie 1940, la câteva zile după ocuparea Bucovinei de Nord, au început arestările liderilor comunității românești de aici (primari de localități, membri ai partidelor politice românești, preoți și intelectuali români etc.) precum și a liderilor organizațiilor naționaliste ucrainene. În viața veni peste aceste plaiuri ca un puhoi de mocirlă: peste noapte, am intrat

în împărăția lui Tartan (tartorul diavolilor, n.r.) fiind robiți de acesta. Un proverb românesc spune: „peștele mare înghițe peștele mic”. Dar n-au reușit să ne înghiță pe toți – nu a vrut Dumnezeu și nu am vrut noi. Tot poporul nostru mai are o zicală: „apa trece, pietrele rămân” – în varianta lui Vasile Bogrea, „cel mai învățat dintre români”, în aprecierea lui Nicolae Iorga: „pietrele român”... și noi am rămas, fiindcă s-a confirmat și în cazul nostru celebra frază a filozofului german Friedrich Nietzsche: „ceea ce nu mă omoară mă face mai puternic”.

După așa-numita „eliberare” și până la prăbușirea regimului totalitar sovietic, românii din nordul Bucovinei au trecut prin patru etape istorice a opresiunii etnice:

1) – decimarea, prin împușcare, a unei părți a populației băștinașe (comunele: Lunca – plasa Herței; Fântâna Albă – rn. Hliboca; precum și în alte localități;

2) – deportarea a zeci de mii de gospodari, floarea neamului nostru românesc din Bucovina, în nordul Kazahstanului, în Siberia și în alte zone;

3) – recrutarea forțată a bărbaților români apți de muncă, cu vârste între 16 și 60 de ani, înregimentarea lor în „trudovaia armia” – armata de muncă grea – și trimiterea lor în R.S.S.A. Karelofină (în Onega și Ladoga), unde au sfârșit tragic fiind aruncați în gropi comune;

4) – mancurtizarea, deci rusificarea, populației băștinașe – prin deshiderea școlilor cu predare în limba rusă, în localitățile cu populație românească – și schimbarea toponimiei tradiționale românești cu toponimie rusificată, precum și multe alte măsuri antinaționale;

Vasile Băcu, Președintele Societății Culturale „Mihai Eminescu”, Cernăuți

Prof. Octavian Voronca, vicepreședinte al Societății „GOLGOTA”

Dimensiunile reale ale drumului parcurs spre evoluțiile pro-democratice din prezent sunt de neconceput fără cunoașterea adevărului despre acest trecut neguros, despre tragedia populației românești rămase în afara granițelor patriei istorice. Așa cum se spune: dacă adevărul nu va fi rostit, pietrele vor vorbi! (...) De aici, necesitatea creării unei societăți regionale care să apere interesele celor maltratați, unii chinuți până la moarte, alții întorși la baștină cu sănătatea grav subrezită și cu continuarea persecuțiilor politice din partea autorităților sovietice.

Societatea „Golgota” a victimelor regimului totalitar sovietic a fost creată în 1999, dar ea a fost reînregistrată oficial în anul 2010: Am fost ales președintele societății; S-a elaborat noul statut al societății (vechiul statut era redactat cu caractere chirilice, deci, atât formal cât și conceptual era depășit, anacronic); S-a reformulat și denumirea societății, în prezent numindu-se: «Societatea „GOLGOTA” a românilor din regiunea Cernăuți victime ale represiunilor regimului totalitar» (...); s-a aprobat și sigla societății: o cruce stilizată, simbolizând crucificarea populației românești persecutate de regimul totalitar sovietic. În anul 2013 a avut loc o nouă

conferință a societății. (...) Opreștiunea exercitată de regimul sovietic a făcut mii și mii de victime, în toate raioanele cu populație românească, așa cum am și arătat, dealtfel:

- în raionul Hliboca: 1.065 victime;
- în raionul Noua Suliță: 919 victime;
- în raionul Herța: 792 victime; precum și în alte raioane, rezultând:
- în total: 3.729 victime (însă, cifrele din evidențele păstrate sunt cu mult sub realitatea dimensiunii etnocidului) (...).

În statutul societății sunt înscrise și activități, ca: organizarea muzeelor memoriale; înălțarea monumentelor și troițelor comemorative, în localitățile de unde au plecat mii și mii de băștinași supuși deportărilor; Astfel, la inițiativa localnicilor, a urmașilor victimelor stalinismului, în acele localități au fost ridicate monumente comemorative (până în prezent fiind ridicate șase cruce comemorative): la Lunca, rn. Herța, 14 oct. 2011, în memoria celor 400 de români împușcați în februarie 1941(...); la 17 iulie 2012, a fost ridicată o cruce comemorativă pe dealul orașului Hliboca (Adâncata), în memoria românilor asasinați de trupele de grăniceri sovietici, la 1 aprilie 1941, la Fântâna Albă.

Petru Grior, Directorul Centrului de Cercetări Istorice și Culturale, Cernăuți

(...) Ceremoniile religioase de sfințire a acestor monumente au fost oficiate de preoții satelor, în prezența autorităților locale și cu concursul corurilor din acele localități și al cunoscutului cor cernăuțean „Dragoș Vodă”. La 12 sept. 2012, în curtea bisericii din Privorokia, rn. Hliboca, a fost sfințită o nouă cruce. (...) La 17 nov. 2013, s-a ridicat o nouă cruce, în curtea bisericii din localitatea Dimca, rn. Hliboca, în memoria românilor decedați la Fântâna Albă, sau în gulagurile și închisorile comuniste sovietice. S-a hotărât să se ridice o cruce și în cimitirul din comuna Broscăuți Vechi, rn. Storojineț, în memoria celor 54 de victime ale deportărilor în Siberia și Dombas, din satul Stroiești, monument deja înălțat și sfințit (...). La 28 mai 2012 s-a făcut o solicitare Primăriei comunei Voloca, rn. Hliboca, pentru ridicarea unui monument în memoria volocenilor morți (58 familii) în munca silnică de la lacul Ladoga, sau în

alte zone de deportare. Am fost asigurat că volocenii vor ridica un monument comemorativ din marmură (s-a propus și o troiță, pentru început). Au fost desfășurate și activități de popularizare a importanței cunoașterii limbii române și a istoriei, prin expuneri realizate în școli românești din regiune (în oct. 2014, la școala Cupca, rn. Hliboca). S-au publicat și manuale de metodică a predării limbii române la clasele gimnaziale și liceale. Cu ocazia participării la conferința de la Pitești, România, s-a publicat comunicarea referitoare la opresiunile din perioada sovietică a românilor din nordul Bucovinei (...)

Au urmat alocuțiunile participanților și invitațiilor la conferință. În încheiere, a fost prezentat un moment artistic susținut de studente ale colegiului pedagogic cernăuțean și de corul „Dragoș Vodă”.

(Consemnare de Paul-Mircea Iordache)

Studente de la Colegiul Pedagogic Cernăuți, din grupa Prof. Alla Grosu, susținând un moment poetic

Președintele septuagenar al „GOLGOTEI” încheind lucrările de bilanț anual

Prof. Dr. DAN PRODAN

Unionistul IOAN PELIVAN și UNIREA BASARABIEI cu ROMÂNIA (27 martie / 9 aprilie 1918)

Ioan Pelivan s-a născut la 1 aprilie 1876 în satul Răzeni (raionul Ialoveni, jud. Lăpușna), pe valea râului Botnișoara, la 32 km de Chișinău, din părinții Gheorghe Pelivan și Eugenia Varuh (Varache) Titica, ambii din Răzeni. Pelivani au fost români basarabeni. Numele *Pelivan* a fost la origine o poreclă, un cuvânt comun de origine turco-osmană (*pehliwan*), însemnând: 1. „acrobat, jongler, scamator, luptător la circ”; 2. „bărbat șmecher, șiret, șarlatan”; 3. „om glumeț, mucalit, poznaș” (p. 30). Satul de baștină a lui Ioan Gh. Pelivan a fost unul de răzeși (*răzeni, rizeni*), cum arată și numele său, întemeiat în 1502, la sfârșitul glorios al domniei lui Ștefan cel Mare. Copilul Ioan Pelivan a urmat cursurile școlii sătești (1883-1886), apoi ale Școlii Duhovnicești (Spirituale) din Chișinău, în perioada 1886-1892. Și-a continuat studiile

religioase la Seminarul Teologic din Chișinău, între anii 1892-1898, la sfârșitul cărora putea deveni preot rural. Dar finalizarea studiilor seminariale cu rezultate foarte bune i-a conferit tânărului Ioan Pelivan, deja un luptător pe tărâm național, dreptul să se înscrie la universitate.

Cu o bursă anuală de 300 de ruble, acordată de Zemstva gubernială Chișinău, I. Pelivan s-a înscris la Facultatea de Drept a Universității din Dorpat – Iuriev, azi Tartu, din Estonia, începând cu anul universitar 1898-1899. La Dorpat activitatea sa a fost canalizată în două direcții majore: activitatea intelectuală, ca student interesat pentru însușirea teoretică și practică a unei bune pregătiri profesionale; activitatea politică, ca inițiator și militant naționalist în „Pământenia basarabească”, care era o organizație revoluționară secretă de propagare a

ideilor revoluționare în rândul studențimii basarabene, cu finalități politice, sociale, economice, naționale, cultural-ideologice anti-țariste și anti-capitaliste. Arestat de poliția țaristă și încarcerat timp de aproape 11 luni (februarie 1902 – ianuarie 1903), I. Pelivan a fost achitat în cele din urmă, din lipsă de probe. Pentru tânărul licențiat în drept de la Dorpat (vara anului 1903), cât și pentru alți tineri basarabeni, activitatea complexă în cadrul „Pământeniei basarabene” a trezit definitiv și ireversibil „conștiința noastră națională de moldoveni și de români, (...) ni s-a oșelit voința de a lupta pentru dărâmarea «pușcărilor popoarelor» (Rusia țaristă) și pentru ridicarea națională, culturală și economică a Basarabiei” (p. 51). În octombrie 1903 a fost din nou arestat și trimis în exil forțat

la Arhanghelsk, în Rusia nordică, a fost apoi soldat și grefier la Viatka și Kazan.

Revenit în Basarabia, în august 1905, Ioan Pelivan a desfășurat o activitate complexă: profesională, ca avocat și grefier; politică națională, ca membru al primei grupări naționale democratice basarabene de la Chișinău; ziaristică-publicistică, ca redactor-șef al ziarului „Basarabia” (mai 1906 – martie 1907), periodic editat în limba română, cu litere chirilice, cu apariția a 79 de numere. În vara anului 1906, I. Pelivan a vizitat pentru prima dată România, întâlnindu-se și cu Nicolae Iorga, un alt mare suflet național. În perioada 1907-1916, I. Pelivan a îndeplinit funcția de judecător de ocol la Bălți, al doilea oraș al Basarabiei, onorându-și cu succes funcția. În paralel cu activitatea profesională, a coagulat în jurul său un nucleu de naționaliști basarabeni, care promovau individualitatea etnico-lingvistico-culturală basarabeană și lupta, prin diferite forme, împotriva țarismului expansionist imperialist. O activitate susținută, pentru promovarea limbii române și a românismului, a desfășurat I. Pelivan în rândul învățătorilor și preoților basarabeni de la sate.

În mai 1912, autoritățile țariste din Basarabia au sărbătorit, cu mare fast, un secol de la „eliberarea Basarabiei de sub jugul turcesc și alipirea ei la Rusia”. Obligat, prin funcția deținută în sistemul administrativ-juridic țarist, să participe la acele ceremonii, jignitoare pentru români, I. Pelivan a purtat, demonstrativ și ostentativ, o bandă tricoloră îndoliată, gest național și patriotic care a indignat profund autoritățile locale imperiale rusești. Rezultatul? Anchetă și destituirea din funcția de judecător! Ulterior, eroul basaraben s-a înscris și a activat ca avocat în cadrul Baroului avocaților din Bălți. Semnificația protestului lui I. Pelivan? Autorii lucrării, mai sus prezentate, au concluzionat: „Gestul plin de demnitate făcut în zilele aniversare din 1912 l-a plasat pe avocatul Ioan Pelivan în fruntea curentului de redeştere națională în provincia subjugată dintre Prut și Nistru” (p. 80).

După 27 februarie / 12 martie 1917, când s-a prăbușit țarismul rusesc, ritmul evoluțiilor politico-naționale din Basarabia a crescut foarte mult. Astfel, la 3 aprilie 1917, a fost înființat **Partidul Național Moldovenesc**, care a întocmit un program de acțiune ce avea în frunte cucerirea drepturilor naționale și autonomia Basarabiei. I. Pelivan a avut un rol important în realizarea concretă a punctelor programului național-politic basaraben. În broșura *Adunarea Intemeietoare*, publicată de I. Pelivan în iunie 1917, autorul a considerat că obținerea **autonomiei Basarabiei** și problema reformei agrare erau probleme curat moldovenești, rezolvabile doar de către basarabeni, fără concursul celorlalte grupuri etnice din provincia dintre Prut și Nistru. I. Pelivan a fost ales președinte al Comitetului ținutal Bălți al Partidului Național Moldovenesc (30 aprilie 1917). Peste șase luni, avocatul I. Pelivan a fost desemnat membru al Biroului de organizare a **Sfatului Țării**, primul parlament basaraben, în condițiile proclamării autonomiei basarabene. Nominalizat inițial candidat la președinția Sfatului Țării, I. Pelivan (naționalist basaraben convins!) a renunțat la funcție în favoarea lui Ion Incuț, „moldovean mai tolerant”, reprezentant al fracțiunii țărăniște basarabene și al guvernului

provizoriu rus la Chișinău. Acesta a fost ales președinte al Parlamentului basaraben la 21 noiembrie 1917, ridicându-se la înălțimea funcției și misiunii sale naționale. În discursul programatic rostit de la tribuna Sfatului Țării, I. Pelivan a vorbit în numele Partidului Național Moldovenesc, cel mai puternic partid politic din Basarabia, enumerând următorii pași ai acțiunii naționale basarabene.

Ion G. Pelivan

La 2 decembrie 1917 Sfatul Țării a proclamat **Republica Democratică Moldovenească**, ca membră a „republicei federative democratice rusești”. Peste 5 zile, la 7 decembrie 1917, Sfatul Țării a votat primul guvern al RDM, numit Consiliul Directorilor Generali, subordonat doar înaltului for legislativ. În acel guvern, condus de Pantelimon Erhan, Ioan Pelivan a fost Director general la Externe, precizând foarte clar misiunea sa: „(...) să pot lupta pentru singura mea ținută: Unirea cu România” (p. 106). I. Pelivan a purtat discuții la Iași cu prim-ministrul I.I.C. Brătianu, cu N. Titulescu, cu reprezentanții Antantei în România, pentru a găsi soluții problemei dezordinii interne din Basarabia. Disoluția armatei rusești de pe frontul românesc și retragerea dezordonată a acesteia prin Basarabia către Rusia au silit pe guvernânții basarabeni să ceară guvernului român de la Iași trimiterea la Chișinău a unui regiment de voluntari ardeleni în regim de urgență (22 decembrie 1917). Dar acel regiment a fost neutralizat și arestat de către trupele rusești bolșevice, la 6 ianuarie 1918. În zilele următoare, *Frontotdelul* (Comitet revoluționar bolșevic) de la Chișinău a încercat să preia întreaga putere în capitala țării și în întreaga Basarabie, prin lichidarea Sfatului Țării și a guvernului, prin eliminarea fizică a naționaliștilor basarabeni, în frunte cu I. Pelivan. Acesta a plecat în secret la Iași, pentru a cere ajutorul armatei române în favoarea instituțiilor statale basarabene.

Guvernul de la Iași a aprobat cererea delegației basarabene conduse de I. Pelivan și armata regală română, condusă de generalul Ernest Broșteanu, a intrat în Chișinău la 13 ianuarie 1918, concomitent cu pacificarea altor localități basarabene. Membrii *Frontotdelului* și trupele rusești bolșevizate s-au retras fără luptă la răsărit de Nistru. I. Pelivan a prezentat astfel

semnificația prezenței armatei române în Basarabia: „*Intrarea armatei române în Chișinău pentru noi, moldovenii, pentru mișcarea noastră națională a fost o eră mare, elementele românești căpătând mai mult curaj și speranță în viitor. Pentru elementele străine a fost o zi de doliu*” p. 125). La 24 ianuarie 1918, Sfatul Țării de la Chișinău a votat **independența Republicii Democratice Moldovenești** și ruperea oricăror relații de dependență cu Rusia bolșevică. I. Pelivan a precizat în cuvântarea sa că „*acum suntem în ajunul întregirii neamului*”. În telegrama oficială trimisă, în numele guvernului de la Chișinău, primului-ministru român, gen. Alexandru Averescu, I. Pelivan a subliniat că instituția executivă pe care o reprezintă „*(...) va stabili cât mai curând cu puțință raporturi strânse și frățești cu Regatul Român de care suntem legați atât prin interesele vecinătății cât și prin comunitatea rasei*” (p. 126). Peste două luni, la 27 martie / 9 aprilie 1918, **Sfatul Țării a votat unirea condiționată cu România**, astfel: din **125** de deputați prezenți, **86** au votat pentru Unire, **3** au votat împotriva, iar **36** s-au abținut. Alți **13** deputați au lipsit de la istorica ședință. I. Pelivan a votat cu toată convingerea **PENTRU UNIRE!**

O **UNIRE condiționată** atunci, la sfârșitul lui martie 1918, de acceptarea și îndeplinirea, de către guvernul conservator, condus de Alexandru Marghiloman, a următoarelor **cerințe**:

1. Sfatul Țării va aplica reforma agrară în Basarabia, acceptată fără obiecții de guvernul român;
2. Autonomia Basarabiei, cu propriul său Sfat al Țării, ales prin vot democratic;
3. Sfatul Țării va vota și va administra bugetul local, va controla consiliile zemstvelor și orașelor și va desemna funcționarii administrației locale;
4. Recrutările militare vor fi făcute pe criterii teritoriale;
5. Legile locale și forma de administrare din Basarabia vor putea fi schimbate numai cu acordul reprezentanților locali basarabeni;
6. Drepturile minorităților din Basarabia vor fi garantate prin lege specifică și respectate în Regatul României;
7. Doi reprezentanți ai Basarabiei vor face parte din guvernul central român de la București;
8. Basarabia va trimite în Parlamentul României un număr de reprezentanți proporțional cu populația provinciei;
9. Toate alegerile locale, regionale, parlamentare vor fi organizate democratic, bazate pe votul direct, egal, secret, universal;
10. Noua Constituție a României va garanta libertatea cuvântului și a religiei;
11. Va fi declarată o amnistie generală pentru toate persoanele care au comis infracțiuni politice în perioada 1917-1918.

Dar de ce o Unire condiționată a Basarabiei cu România? A răspuns tot I. Pelivan: „*Înainte de toate noi am zis ca Sfatul Țării să hotărască el însuși marea reformă agrară, așteptată de atâta amar de vreme de țărâniș. Al doilea, ca basarabienii să-și păstreze suveranitatea și să nu fie cucerite prin jefurile revoluției, și ultima condiție serioasă a fost ca Basarabia să-și păstreze organizația și legislația sa așa cum le-a moștenit de la Rusia (...). Bineînțeles că nu puteam noi să renunțăm la drepturile cari erau câștigate prin revoluțiune și nu puteam să ne*

alipim fără condițiuni la România, cari în această privință prezenta condițiuni inferioare. Dar, d-lor, când a venit momentul, noi am știut să renunțăm și la aceste condițiuni de unire. (...) De aceea, ca să zădărniciim acțiunea dușmanilor noștri la conferința păcii, am găsit de cuviință să renunțăm la condițiunile pactului din 27 martie 1918" (pp. 128 - 129).

Ulterior, I. Pelivan a făcut parte din delegația oficială basarabeană care a prezentat guvernului român și regelui Ferdinand I la Iași **actul oficial al Unirii condiționate**, votată la Chișinău. Încă o recunoaștere o rolului important al liderului mișcării naționale basarabene în realizarea Unirii de la 27 martie 1918! Peste aproape opt luni, în ședința solemnă a Congresului General al Bucovinei de la Cernăuți, de la 15 / 28 noiembrie 1918, după sublinierea importanței Unirii Bucovinei cu România, a militat pentru unirea tuturor forțelor naționale românești pentru desăvârșirea formării statului național unitar român. În noua conjunctură politico-militaro-diplomatică internă și externă europeană din noiembrie 1918 (caducitatea Păcii de la București din 24 aprilie / 7 mai 1918, armistițiul de pe frontul de Vest, de la 11 noiembrie 1918), luând ca exemplu și Unirea necondiționată a Bucovinei cu Regatul României de la 15 / 28 noiembrie 1918, Sfatul Țării de la Chișinău a proclamat la 27 noiembrie / 10 decembrie 1918 **Unirea necondiționată** a Basarabiei cu România („a doua Unire de la Chișinău”). După 24 decembrie 1918, I. Pelivan a fost reconfirmat în funcția de Director al Justiției din Basarabia.

În februarie 1919 I. Pelivan a fost desemnat ca **reprezentant** al Basarabiei în Comisia română participantă la Conferința de pace de la Paris (1919-1920). Patriotul basarabean a desfășurat o intensă și continuă acțiune pentru prezentarea, în fața Europei, a dreptului Basarabiei de a-și hotărî singură soarta și viitorul politic, de a se uni cu România, a dreptului României Mari de a reprezenta și a lupta pentru interesele Basarabiei în cadrul Regatului și, în ultimă instanță, în cadrul sistemului de pace european. I. Pelivan s-a confruntat politic, național, ideologic, propagandistic, ziaristic atât cu bolșevicii („roșii”), cât și cu țariștii („albii”) de la Paris, care susțineau la unison că Basarabia era provincie bolșevică / rusească, în perspectiva refacerii imperiului rusesc, fie „roșu”, fie „alb”.

I. Pelivan a conchis că rușii, fie bolșevici („roșii”), fie nostalgici simpatizanți țariști („albii”), erau cu toții imperialiști, când trebuiau să reconstituie, să refacă fostul imperiu țarist! În perioada activității specifice desfășurată la Paris (1919-1920), I. Pelivan a elaborat și a publicat în capitala Franței zece broșuri, în care prezenta și promova istoria Basarabiei sub ocupație rusească țaristă, locul și rolul provinciei dintre Prut și Nistru în cadrul României, **drepturile Regatului asupra Basarabiei** și de a reprezenta drepturile acesteia în Europa. În martie 1920, Consiliul Suprem al marilor puteri învingătoare în Primul război mondial au recunoscut unirea Basarabiei cu România, victorie politico-diplomatică la materializarea căreia I. Pelivan a avut o contribuție hotărâtoare. La 28 octombrie 1920, prin Tratatul de la Paris, Anglia, Franța, Italia, Japonia au recunoscut oficial Unirea Basarabiei cu România și suveranitatea Bucureștiului

asupra Chișinăului. I. Pelivan a revenit în România, în mai 1920, cu sentimentul deplin al datoriei și misiunii naționale împlinite și cu recunoștința contemporanilor. N. Iorga a exprimat esența misiunii și a succesului lui I. Pelivan în capitala Franței: „*Reunirea Basarabiei la România nu a fost un succes al diplomației românești, cum s-a afirmat în permanență, ci rezultatul propagandei efectuate de I. Pelivan la Paris*” (p. 159).

În perioada interbelică, activitatea lui I. Pelivan a fost diversă: *pe plan politic*, a fost **deputat** în Parlamentul României în legislaturile: 1918, 1919-1920, 1920-1922, 1922-1926, 1927-1928, 1928-1931, 1931-1932, 1932-1933; **ministrul** Justiției, 1919-1920; a susținut constant și intens înfăptuirea concretă a reformei agrare în Basarabia, 1920-1921; **membre** al Partidului Național Român, condus de Iuliu Maniu, din 1923; **membre** al conducerii Partidului Național Țărănesc, din octombrie 1926; *pe plan cultural*: **conducător** al filialei Basarabia a ASTREI (1927-1936); a promovat, a sărbătorit, a omagiat momente importante din istoria Basarabiei / României, personalități politice / culturale basarabene / românești, a fost preocupat constant de **problema românismului în Basarabia**; a fost sărbătorit oficial la împlinirea vârstei de 60 de ani și a 35 de ani de activitate continuă, intensă politică – națională – obștească – profesională, la 1 iunie 1936; a **participat activ** la organizarea, desfășurarea și promovarea aniversării a 20 de ani de la Unirea Basarabiei cu România (9 aprilie 1938); *pe plan educațional*: a fost desemnat **membre de onoare** al Comitetului școlar al Liceului Militar „Regele Ferdinand I” din Chișinău (din 1934).

După drama Basarabiei, din iunie 1940, I. Pelivan a militat activ pentru **eliberarea** acestui pământ românesc de sub ocupația bolșevică, apoi, începând cu septembrie 1941, pentru **consolidarea** administrației românești și a **românismului** între Prut și Nistru. În fața ofensivei Armatei roșii în zona Nistru – Prut din martie-aprilie 1944, I. Pelivan s-a stabilit cu familia sa la București, din aprilie 1944. După **introducerea comunismului în România**, autoritățile represive comuniste l-au arestat pe bătrânul I. Pelivan, la 74 de ani, în cadrul „*lotului foștilor miniștri și demnitari*”, în mai 1950, și l-au întemnițat la Sighet, unde a murit, din cauza afecțiunilor de care suferea și a regimului exterminant penitenciar, la 25 ianuarie 1954, fiind înmormântat în cimitirul închisorii. Ulterior, în aprilie 1976, la aniversarea unui secol de la nașterea patriotului basarabean, osemintele lui I. Pelivan au fost reînchinate în cimitirul Mănăstirii Cernica. La 26 martie 2011, în cimitirul Mănăstirii Cernica au fost omagiați oamenii politici basarabeni, în frunte cu I. Pelivan, care au realizat Unirea Basarabiei cu România, de la 27 martie 1918 și care, începând cu 1950, au fost victimele represiei comuniste românești, în spatele căreia trebuie să vedem obligatoriul presiunile sovietice, care nu puteau uita momentul *27 martie 1918* și nu puteau ierta!. Arhiva lui I. Pelivan a fost predată inițial de marele om politic Arhivelor Statului din București, apoi, alte dosare au ajuns la aceeași instituție, donate de soția acestuia, Maria Pelivan, sau de către foști colaboratori ai patriotului basarabean.

„*Specialiștii de la Arhivele Statului*, au precizat autorii, *apreciau că materialele cuprinse în fondul I. Pelivan prezintă importanță deosebită pentru cunoașterea evenimentelor istorice din Basarabia la sfârșitul secolului al XIX-lea și în secolul al XX-lea*”, p. 235). Numele lui Ioan Pelivan a rămas puternic în posteritate, în primul rând, prin acțiunile și faptele sale. Apoi, localități și străzi din Basarabia au primit numele „*Ioan Pelivan*”. Nu în cele din urmă, la 25 ianuarie 2012 Liceul Teoretic din Răzeni, satul de baștină a revoluționarului basarabean, a primit numele „*Ioan Pelivan*”.

Prezentarea locului și rolului unionistului Ioan Pelivan la realizarea actului istoric național de la 27 martie / 9 aprilie 1918 a avut la bază monografia: Ion Constantin, Ion Negrei, Gheorghe Negru, *Ioan Pelivan, părinte al mișcării naționale din Basarabia*, ediția a II-a, revăzută și completată, *Cuvânt-înainte* de Corneliu-Mihail Lungu, *Posfață* de Eugenia Danu, Chișinău, Editura Notograf Prim, 2012, 415 p., la care se fac și trimiteri de pagină. Autorii au precizat foarte clar scopul cărții lor: „*Dedicăm această monografie uneia dintre cele mai strălucite figuri românești din provincia dintre Prut și Nistru – Ioan Pelivan (1876-1954), pe care, nu întâmplător, l-am numit părinte al mișcării naționale din Basarabia. Despre acest lucru s-au pronunțat personalități proeminente ale istoriei și culturii naționale. Marele istoric Nicolae Iorga aprecia că «pentru noi românii, I. Pelivan este toată Basarabia».* (...) *Ion Nistor considera că «Ioan Pelivan a fost părintele ideii naționale românești din Basarabia», iar profesorul și publicistul Petre V. Haneș nu ezita să formuleze concluzia că «generației lui Ioan Pelivan se datorește întregirea României spre Răsărit». Ioan Pelivan a avut un «rol luminos» în pregătirea și realizarea Unirii de la 1918 a Moldovei de Răsărit cu patria-mamă. Se poate spune că el «a grăbit mai mult decât ceilalți din generația sa, această Unire», prin eficiența acțiunilor lui vizând conceperea și realizarea acestui deziderat național” (p. 15).*

Este o monografie restituitivă, necesară, completă, de referință în istoriografia personalităților basarabene și a istoriei Basarabiei din perioada 1812-2012; Ea poate fi, în același timp, și o istorie a mișcării naționale din Basarabia în perioada 1917-1920; Utilă în România și în Republica Moldova, pentru informarea doritorilor de istorie a mișcării naționale basarabene, care a contribuit fundamental la formarea statului național unitar român în 1918; Studiu de caz al carierei unui intelectual basarabean în mediul liceal și universitar țarist la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX; Exemplu de adaptare politică, profesională, culturală, lingvistică a unui basarabean format în mediul intelectual rusesc, în jurul anului 1900, la condițiile complexe din România Mare după 1918. În fine, punem și întrebările:

Unde este noul Ioan Pelivan al Basarabiei?...

În perspectiva Centenarului unionist de la 2018 și a integrării europene, Republica Moldova va fi unită cu România?...

Stă și în puterea noastră să transformăm răspunsurile la aceste întrebări în certitudini!

Testamentul lui Petru cel Mare al Rusiei

România s-a aflat întotdeauna la intersecția drumurilor puternicilor lumii, ceea ce l-a îndreptățit pe Nicolae Iorga să afirme: „Când Orientul a pornit spre Occident, când Răsăritul și-a dat mâna cu Apusul, când Nordul a vrut să se întâlnească cu Sudul, aici s-au întâlnit”. Așa este și astăzi!

Prin așezarea lor „ca o lacrimă latină într-un imens ocean slav”, „românii au stat mereu în calea expansiunii panslaviste au încurcat totdeauna planurile cancelariei țariste”. În acest sens, din rapoartele adresate Comitetului de Salvare Publică de către C. Stamatî, întâiul agent francez acreditat în Țările Române aflăm că „în cursul negocierilor pentru încetarea războiului început la 1787, rușii începură prin a cere Moldova și numai la urmă se mulțumiră cu fruntăria Nistrului”. Tot din însemnările demnitarului francez aflăm că „Principatele Moldovei și Țării Românești au devenit obiectul ambițiunii coteropitoare” și că „după extensiunea limitelor sale până la țărmurile Nistrului, rușii proiectează în chip vădit coteropirea Moldovei și aceea a Basarabiei, spre a se apropia pas cu pas de Dunare”.

Testamentul lui Petru cel Mare.

„În numele Prea Sfintei și Nedespărțitei Treimi, Noi, Petru I, către toți pogorătorii noștri și moștenitorii tronului și guvernului nației rosieniști:

Marele Dumnezeu de la care avem existența și Coroana noastră, luminându-ne, și sprijinindu-ne, îmi iartă mie a privi pe poporul rossienesc, ca chemat a stăpâni în viitorime toată Europa.

Eu pui temei acestei idei, că națiile europene au agiuns, cele mai multe, într-o stare de decădere sau că merg ele cu mare grabire spre a lor cădere.

Urmează dar a fi ele cu înlesnire și fără îndoială subjugate de un popor tânăr și nou când acela va ajunge la întregimea creșterii sale și va căpăta totală puterea sa.

Eu privesc năvălirea popoarelor Nordului de a cuprinde țările Occidentului și ale Orientului ca o mișcare periodică hotărâtă în scopurile Proniei - care de asemenea au făcut a se renaște și poporul roman prin năvălirea barbarilor.

Strămutările oamenilor ce locuiesc spre pol sunt ca umflarea râului Nil ce vine la oarecare vreme ca să îngrășe ale El sau mâl glodul țărmurilor celor uscate ale Eghiptului. Eu am găsit pe Rossia un pârăuleț și o las un râu mare..., iar moștenitorii mei vor face-o și mai întinsă, hotărât să rodească Evropa cea stărpită și valurile lor se vor revărsa peste toate stavilele ce ar ispiți niscaiva mâini slăbănogite a pune împotriva lor, dacă însă urmașii mei vor ști a îndrepta o direcție a lor.

Pentru aceasta dar Eu le las lor instrucțiunile următoare care le recomandă la a lor luare aminte ca să le păzească cu statornicie.

I. A ține nația rossienească nepreacurmat într-o stare de război spre a avea per soldații ei pururea deprinși la război, nelăsând-o a răsufli, decât numai pre câtă vreme va cere trebuința de a duce în mai bună stare finanțele statului, de a preface armile și de a alege prilejul favorabil

pentru a începe vreun război; cu acest chip se va face o pace să ajute războiului și războiul să ajute pacea în interesul întinderii Rossiei și a înaintării ei la înflorire.

II. A chema prin toate mijloacele posibile de la națiile cele mai învățate ale Evropei comandirii în vreme de război și oameni învățați în vreme de pace, spre a face ca nația rossienească să capete folosul de la celelalte nații fără a pierde nimica din ale sale proprii.

III. Să se amestece la tot prilejul în toate provinciile și dezbaterele din Evropa, mai vărtos în cele din Germania care fiind mai cu apropiere o interesează mai cu seamă.

Petru cel Mare al Rusiei

IV. A vâri vrazbă în Polonia, a hrăni în ea tulburări și necontenite jaluzii, a-i câștiga cu bani pe cei puternici ai ei, a avea înrăuriri în Dietele lor și a le cumpăra spre a putea lucra și ei la alegerile Crailor lor; a-și face partizani în Polonia și a-i proteja, a vâri oști rosieniști în Polonia și a le ține vremelnicește, până la prilejul de a rămâne acolo pentru totdeauna.

Dacă puterile megieșe s-ar împotrivi atunci când să le împace vremelnic împărțind-o... până când va putea lua de la ele înapoi ce li s-a dat.

V. A lua cât s-ar putea mai mult din hotările Sveziei (Suediei, n.r.) și a ști cum să facă astfel ca însăși Svezia să-i deschidă război spre a-i găsi pricină de a o subjuga. Pentru a isprăvi însă aceasta, trebuie a dezbiina pe Svezia de Danemarca și pe Danemarca de Svezia și cu luare aminte a hrăni rivalitățile lor...

VI. A se însoți prinții rossieniști totdeauna cu principesele din Germania spre a înmulți rudirea cu mai multe familii a ei, a apropia interesurile ei de ale noastre, și înmulțindu-se influența noastră acolo să se unească de la sine cu pricina noastră.

VII. A căuta să câștige alianța de comerț cu a Englierei (Angliei, n.ed.) mai mult decât a oricărei alte puteri, pentru că ea este o putere care are mai multă trebuință de noi, la cele trebuitoare marinei, și care poate fi și mai

folositoare la desvoltarea marinei noastre, a schimba cheresteaua noastră și alte producturi ale noastre cu aurul ei și a face ca neguțătorii și matrozii să aibă cu ai noștri o nepreacurmată înclinare, căci ei vor deprinde și pe acei ai nației noastre la navigații și comerț.

VIII. A se întinde neîncetat către Nord pe marginea Mării Baltice și către Sud pe marginea Mării Negre.

IX. A se apropia cât s-ar putea mai mult de Constantinopol și de India, că acel ce va stăpâni acolo va fi cel adevărat stăpânitor al Lumii.

Deci trebuie a deschide necurmat războaie, când cu Turcia, când cu Persia, a face tarsanele (arsenale, n.r.) pe Marea Neagră pentru a lucra la corăbii.

A pune câte puțin stăpânire pe această mare cum și pe Marea Baltică, acestea fiind două poziții trebuitoare la izbânda întreprinderii noastre.

A grăbi căderea Persiei, a străbate până la Golful Persic, a restatornic de se poate prin Siria comerțul cel din vechime al Orientului și a-l întinde până la India care este magazia Lumii.

Ajungând odată acolo, va putea atunci Rossia a se lipsi de aurul Englierei. [...]

X. A face de a se interesa curtea Austriei ca să se izgonească turcii din Evropa și a nimici jaluziile ei, când se va ajunge la Constantinople, întărâtându-i ei un război cu statele cele vechi din Evropa, sau dându-i o părțică din folosul izbânzii, care mai târziu i se va lua înapoi.

XI. A face pre toți grecii cei dezbinăți sau schismatici, ce sunt împărțiați și în Polonia, să se lipsească de ea, a-i face să i se închine, a se face sprijinul lor și a-și întemeia mai înainte o predominare universală, printr-un fel de autocrație erarhică covârșitoare; aceștia vor fi atâția prieteni pe care îi va avea Rossia în statul fieștecăruia dușman al ei.

XII. După ce Svezia se va desmăluda, Persia se va birui, Polonia se va subjuga și Turcia se va supune, apoi adunând armile noastre și fiind păzită Marea Neagră și Marea Baltică cu corăbiile noastre, trebuie mai întâi a propune îndeosebi și foarte tainic la Curtea Franciei, apoi la cea a Austriei de a împărți cu ea imperiul lumii. [...]

XIII. Dacă amândouă aceste Curți vor refuza aceea propunere a Rossiei, care nu este năicum de crezut, atunci ar trebui să știe cum se împarte între ele gâlcevirea și a le face să se slăbească una pre alta, când apoi Rossia folosindu-se de un prilej hotărâtoriu va năvăli asupra Germaniei cu oștile sale cele pregătite, pornind totodată și două flote mari: una de la Marea de Azov și alta de la portul Arhanghelsk, încărcate cu cete de asiatici și însoțite spre apărarea lor cu flote înarmate de la Marea Baltică și Marea Neagră, care trecând de la Marea Mediteraneană și de la Ocean vor năpădi - pe de o parte ele în Franția în vreme când pe altă parte va fi Germania năpădită.

Aceste două țări biruindu-se, cealaltă parte a Evropei apoi, vor trece lesne și fără nici o împotrivire sub jugul Rossiei. Așa se poate și așa trebuie a se subjuga Evropa. "

Petru I-ul

Bibliografie

- George Cățisanu: „Putin și moștenirea Testamentului lui Petru cel Mare”;
- Roman L., Testamentul lui Petru cel Mare, Iași, Editura Tipografia Buciumului, 1892;
- *** Texte care au zguduit lumea, Iași, Editura Moldova, 1995, 158 p. (preluare ART EMIS)

Prof. Dr. Gică MANOLE

Adolf Hitler, *Mein Kampf* și „politica Estului”

Viziunea de politică externă a lui Adolf Hitler a fost articulată în *Mein Kampf*, îndeosebi în volumul II, capitolul XIV, intitulat *Orientarea către Est sau politica Estului*. Aici Hitler expune, așa după cum se știe, teoria *spațiului vital* (Lebensraum), nevoia Germaniei de „spațiu suficient”¹, spațiu care să asigure poporului german „libertatea de existență”², cât și concepția rasistă asupra lumii. În această direcție, Germania/poporul german, nota Hitler, ca expresie a „rasei superioare”³, nu avea suficient pământ în stăpânire raportându-se „la numărul și creșterea populației”⁴. Din această „contradicție”, crede Hitler, poporul german nu poate ieși decât lansându-se pe un drum „care îl va scoate din aria sa de locuit actuală și îl va conduce (mișcarea național-socialistă – n. ns. – G. M.) către noi teritorii, eliberându-l, astfel, pentru totdeauna, de pericolul de a dispărea de pe acest pământ sau să devină sclavul altora”⁵. Trecutul, cu principiile lui de drept internațional, nu creează pentru o Germanie național-socialistă nicio „obligație veritabilă”⁶, singura doctrină de politică externă oportună nu este decât aceea de a stabili un raport just între mărimea teritoriului „cu numărul populației”⁷.

Puterea unui stat, nota Hitler, este dată de mărimea teritoriului pe care îl stăpânește/controlază. Din această perspectivă, Germania „se șterge complet față de ceea ce numim puteri mondiale”⁸. Puteri mondiale sunt doar Rusia, S.U.A., China, care „au o suprafață de zece ori mai mare decât a imperiului german actual”⁹. Și Anglia, desigur, căci arhipelagul britanic nu este „decât marea capitală a imperiului mondial englez...”¹⁰, la care adaugă Franța, dar cu serioase rezerve, deoarece aceasta tinde să fie populată, în timp, de o „rasă inferioară”¹¹, rezultată dintr-un „metisaj prelungit”¹².

Din această perspectivă, se lamentează Hitler, Germania nu se poate compara cu „alte puteri mondiale”¹³, și care, dacă sunt puteri mondiale, mărimea teritoriului ar fi „principalul motiv”¹⁴. Or, dacă germanii au conștiința „unei omeniri net superioare pe acest pământ”¹⁵, viitoarea Germanie național-socialistă are misiunea de a lichida „dezacordul” dintre „cifra populației noastre” și suprafața „teritoriului nostru”¹⁶. Din aceste rațiuni revendicarea de teritorii este absolut legitimă pentru Germania, mai ales că, la 1918, dușmanii săi „au

profitat de prăbușirea”¹⁷ ei. Și totuși, Hitler aprecia drept „nerozie politică”¹⁸ restabilirea frontierelor Germaniei de la 1914, deoarece acestea nu erau efectul unei „politici gândite”, și, drept urmare, n-au fost decât „niște granițe provizorii”, efect al „jocului hazardului”¹⁹.

Pentru a schimba această situație, opina Hitler, trebuie un nou tip de om politic la conducerea Germaniei, cu un alt orizont politic, care să depășească nivelul atins de „anul 1914”, ale cărei frontiere „sunt fără nicio valoare pentru viitorul națiunii germane”²⁰. El, Hitler, odată venit la putere, va avea drept obiectiv central al politicii externe cucerirea de spațiu vital, astfel încât poporul german să fie stăpân peste „teritoriul care-i revine în această lume”²¹. Iar acest obiectiv nu poate fi atins decât prin luptă, nu contează jertfele umane ce vor urma, care sunt absolut necesare întru atingerea țelului. Căci însuși Dumnezeu poruncește să avem grijă de viitorul națiunii germane²². Spațiul vital necesar Germaniei, teoretiza Hitler, poate fi dobândit nu prin „umilnă și implorări”, și nici „fără vărsare de sânge”²³.

Führerul Adolf Hitler, flancat de generali din Wehrmacht, analizând situația frontului

Nimic nu poate sta în calea acestui țel măreț, iar cei care „văd într-o asemenea mărire de teritorii o violare a drepturilor sfinte ale umanității”²⁴ nu sunt decât niște „criminali”²⁵ nocivi, ca și dușmanii Germaniei, și care sapă la temelia ei. Frontierele Germaniei sunt temporare, „accidentale”. Numai „un imbecil aiurit”²⁶ poate crede că

¹⁷ *Ibidem*, p. 236.

¹⁸ *Ibidem*: „Aș spune mai curând așa: pretenția de a restabili frontierele de la 1914 este o nerozie politică prin proporțiile și consecințele sale, care o dezvăluie drept o adevărată crimă. Ca să nu mai spunem că frontierele Reich-ului, în 1914, nu erau cătuși de puțin logice. În realitate ele nu grupau la un loc pe toți oamenii de naționalitate germană și nu erau raționale nici din punct de vedere strategic.”

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*, p. 238. Hitler a fost mai mult decât explicit în scopurile sale, atunci când fixa pentru o viitoare Germanie național-socialistă alte granițe decât cele pe care le avea Al Doilea Reich german, cele existente punând în pericol evoluția poporului german: „Prin ele, poporul german nu va putea nici să-și păstreze unitatea internă, nici să-și asigure subzistența; considerate din punct de vedere militar, aceste frontiere nu par nici bine alese, și, în sfârșit, ele nu pot îmbunătăți situația în care ne aflăm în prezent în raport cu celelalte puteri mondiale, sau mai bine spus, în raport cu adevăratele puteri mondiale.”

²¹ *Ibidem*, p. 238.

²² *Ibidem*: „Și această acțiune (cucerirea de spațiu vital – n. ns. – G. M.) este singura care justifică jertfa de sânge în fața lui Dumnezeu și a posterității germane: în fața lui Dumnezeu, în măsura în care am fost aduși pe acest pământ pentru a ne câștiga pâinea cea de toate zilele cu prețul unei lupte continue..., în fața posterității germane, pentru că totuși nu se va vărsa sângele niciunei cetățean german fără să dea Germaniei viitoare mii de noi cetățeni.”

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*, p. 239.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*.

¹ Adolf Hitler, *Mein Kampf. Mișcarea Național-Socialistă*, volumul II, Editura Beladi, f. a., vol. I, p. 230.

² *Ibidem*, p. 231: „Astăzi, Germania nu este o putere mondială (...) Într-o epocă în care, încetul cu încetul, fiecare fragment din acest pământ este atribuit vreunui alt stat – și când unele cuprind aproape toate teritoriile unor continente – nu s-ar putea vorbi de putere mondială, când este vorba de o formațiune politică (statul german – n. ns. – G. M.) a cărei metropolă este limitată la o suprafață ridicolă de cinci sute de mii de kilometri pătrați (subl. ns. – G. M.)”. Conceptul de „spațiu vital” nu-i aparține lui Hitler, ci lui Friedrich Ratzel, geopolitician german, de la sfârșitul secolului al XIX-lea (vezi Gh. Cliveți, *Prolegomene la studiul relațiilor internaționale. Epoca modernă*, Editura Academiei Române, București, 2009, p. 158).

³ Adolf Hitler, *op. cit.*, p. 240: „...Germania, mamă a întregii vieți, mamă a întregii civilizații actuale, Germania va fi o putere mondială sau nu va exista deloc. Dar pentru a deveni o putere mondială ea are nevoie de acea mărime teritorială care îi va da, în prezent, importanța necesară...”

⁴ *Ibidem*, p. 230.

⁵ *Ibidem*, p. 233.

⁶ *Ibidem*, p. 236.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*, p. 231.

⁹ *Ibidem*, p. 232.

¹⁰ *Ibidem*, p. 231.

¹¹ *Ibidem*, p. 232.

¹² *Ibidem*. Franța, față de care Hitler avea puternice resentimente, prin „nesăbuita” ei politică colonială, este în pericol de a fi invadată de către „negri”. Consecința: „Dacă evoluția Franței s-ar mai prelungi încă trei sute de ani în același stil, ultimele urme de sânge francez ar dispărea în statul-mulțar african-european, care este pe cale de a se forma”. Cunosând procesul de metisaj etnic ce se produce în Franța de câteva decenii, nu putem nega că Hitler n-ar fi avut dreptate.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*, p. 233.

¹⁶ *Ibidem*.

frontierele statului german sunt „odată pentru totdeauna”²⁷. Pentru a le extinde nu ne vor opri „măzgăliturile”²⁸ unor tratate, căci, în istorie, nu forța dreptului are întâietate, ci, din contra, *dreptul forței* (subl. ns. – G. M.). Granițele dintre state nu sunt imuabile/etern, deoarece împotriva acestei imobilități („o imobilitate aparentă”) lucrează înseși „forțele naturii”²⁹, cât și omul providențial³⁰. Iar omul providențial, odată apărut în istoria unui popor, luând conducerea acestuia, trebuie să-l unească într-o „pasiune națională” viguroasă cu ajutorul căreia să ignore „uneltirile internaționale care tind să constrângă popoarele la sclavie”³¹, să-l conducă într-o luptă aspră, pentru ca, prin intermediul „spadei victorioase”, să dobândească „teritoriul de populat care să mărească suprafața însăși a patriei noastre mama”³².

Desigur, în vederea atingerii acestor obiective de politică externă, Hitler știa că războiul era inevitabil, de aceea îl lua în calcul ca soluție de neevitat, mai ales că, în ceea ce-l privește, nimic nu-l putea opri: nici „măzgăliturile” de pe tratatele internaționale, cu atât mai puțin vreo „neroadă sentimentalitate”³³. Să fim lucizi, să recunoaștem, își dezvăluia Hitler gândurile, că frontierele statului german după războiul mondial au fost negociate/stabilite nu de „prinți și favoritele prinților”³⁴, cum s-a întâmplat la Congresul de la Viena, ci de „evreul cosmopolit neînduplecat”³⁵ care luptă pentru dominația lumii!

Doă erau, în concepția lui Hitler, problemele majore cu care se va confrunta o Germanie condusă de el: „necesitatea unei încheieri a socotelilor cu Franța”³⁶ și relațiile cu Rusia Sovietică, ce ocupă un loc hotărâtor în cadrul „politicii externe germane în general”³⁷, dar care-l umplu de „amară îngrijorare”³⁸. Pentru ca Germania să încheie „socotelile” cu Franța, ar fi necesară o alianță cu puterea de la răsărit, ca și în cazul politicii dusă de Bismarck, pentru „a avea spatele acoperit de Rusia”³⁹. Numai că, „cei care, în prezent, dețin puterea în Rusia nu se gândesc deloc să încheie o alianță cinstită și, mai ales, să o respecte”⁴⁰; Rusia, aprecia Hitler, era condusă de o bandă de asasini (aici a avut dreptate – n. ns. – G. M.) și care n-are nimic sfânt de vreme ce „exercită de aproape zece ani cea mai crudă tiranie a tuturor timpurilor”⁴¹. De această bandă de asasini nu se poate lega Germania, căci, în lume, ei „nu sunt reprezentanții adevărului și ai onoarei, ci ai minciunii, ai înșelătoriei, ai furtului, ai tâlhăriei, ai jafului”⁴² (iarăși a avut dreptate – n. ns. – G. M.). Căzută pe mâinile bolșevicilor criminali, Rusia este aproape de colaps. Destinul însuși „ne arată cu degetul”⁴³ în ce direcție trebuie să se îndrepte Germania: „spre Rusia și

țările limitrofe care depind de ea”⁴⁴. În ciuda întinderii sale imense, credea Hitler, Rusia este doar aparent o mare putere: „Statul uriaș al estului este copt pentru prăbușire și sfârșitul dominației evreiești în Rusia va însemna sfârșitul Rusiei ca stat. Noi am fost aleși de soartă pentru a asista la o catastrofă care va fi dovada cea mai temeinică a teoriei rasiste cu privire la rasele omenești”⁴⁵.

Experimentul bolșevic în Rusia îi apărea lui Hitler drept „năzuința poporului evreu de dominație universală”⁴⁶, mijlocul prin care acesta dorește a se infiltra și în rândul altor popoare, agitând drept port-drapel o „zdreanță roșie”, pentru ca, apoi, folosind un întreg arsenal malefic, să-și „urmeze drumul său inevitabil”⁴⁷. De aici urgența de a explica poporului german, de către național-socialiști, desigur, că „bolșevismul este o crimă satanică împotriva umanității”⁴⁸, pentru ca, astfel, Germania să nu încapă „în strânsoarea acestei hidre”⁴⁹. Cu asemenea concepții, desigur, a „merge pe același drum cu Rusia... nu mai este posibil”⁵⁰, mai ales că „partidul național-socialist este... purtătorul unei concepții politice bine definite. Noi trebuie să purtăm pe viziera noastră semnul distinctiv a ceea ce însuși Cerul cere de la noi”⁵¹.

Când Hitler și-a scris *Mein Kampf* (1923 – 1924), încă nu era, ca să folosesc expresia lui Stalin, decât un *agitator* politic obscur; i se interzisese să mai ia cuvântul, în public, în Germania, iar notorietatea sa nu depășea regiunea Bavariei. Așa că apariția cărții sale n-a trezit vreun ecou deosebit în Germania, *Mein Kampf* integrându-se în sutele de apariții de acest gen. Dacă, cariera sa politică n-ar fi evoluat în anii următori la parametrii cunoscuți și dacă politicianismul, jocurile de putere nu l-ar fi propulsat în funcția de cancelar, *Mein Kampf* ar fi rămas necunoscută, neluată în seamă decât de o mână de fundamentalisti germani⁵². Însă, odată Hitler ajuns cancelar al Germaniei, lucrurile s-au schimbat radical; cele scrise în *Mein Kampf*, de un om posedat de o ură viscerală față de alte popoare⁵³, îndeosebi

⁴⁴ *Ibidem*: „...De aceea, noi, național socialiștii, anulăm în mod deliberat orientarea politicii externe de dinainte de război. Vom începe (expansiunea – n. ns. – G. M.) de acolo unde ea s-a sfârșit acum șase sute de ani. Vom opri veșnicul marș al germanilor către sudul și către apusul Europei și ne vom orienta privirile către Răsărit.”

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 246.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 246 – 247: „Și evreul își urmează calea, *acea cale îl determină să se strecoare în mijlocul popoarelor și să le golească de substanța lor* (subl. ns. – G. M.); și el luptă cu armele lui, care sunt minciuna și calomnia, otrăvirea și descompunerea... Noi trebuie să vedem în bolșevismul rus încercarea evreilor din secolul douăzeci, pentru a dobândi dominația mondială... evreul nu-și întrerupe mersul său către o dictatură mondială... decât prin forțe exterioare lui, căci instinctul său de dominație nu se va stinge decât odată cu el. *Dar neputința popoarelor, moartea lor de bătrânețe nu apar decât atunci când au renunțat la păstrarea purității de sânge. Și evreul știe s-o apere mai bine decât orice alt popor din lume... Germania este astăzi următorul obiectiv important al bolșevismului... Lupta împotriva bolșevismului mondial evreiesc cere o atitudine limpede față de Rusia Sovietică. Diavolul nu poate fi alungat de Belzebut* (subl. ns. – G. M.)”.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 248.

⁵¹ *Ibidem*, p. 251: „...Suntem azi, în interior, expuși lătrăturilor pline de ură ale dușmanilor poporului nostru. Noi, național-socialiștii, nu ne lăsăm derutați! Noi nu încetăm să spunem tare *ceea ce este, după convingerea noastră cea mai adâncă, absolut necesar* (subl. ns. – G. M.)! E nevoie astăzi ca să ținem piept împotriva curentului opiniei publice, *abătută pe căi greșite de șiretenia evreiască* (subl. ns. – G. M.), care s-a folosit de spiritul utopic al compatrioților noștri”.

⁵² Editorul lui *Mein Kampf*, Max Amann, la 1926, a avut serioase probleme financiare din cauza faptului că scrierea lui Hitler nu se vindea. Motivul: „nu atrăgea [pe] cititori” (în Alan Bullock, *Adolf Hitler*, versiune românească de Michael Grecu, Editura Elit, Iași, f. a., p. 105).

⁵³ În 1941, spre sfârșitul lunii noiembrie, când Germania părea că va zdrobi și Uniunea Sovietică, Ciano, ministrul de externe al Italiei, după o întâlnire la Berlin cu liderii celui de-Al Treilea Reich, nota în *Jurnal* că Hermann Göring i-a spus: „Nu trebuie să ne neliniștim de pomană doar fiindcă grecilor le este foame. Este o nenorocire care va lovi încă multe alte popoare. *În lagărele lor, prizonierii ruși încep să se mănânce unii pe alții. În acest an, între douăzeci și treizeci de milioane de persoane vor muri de foame în Rusia. Este mai bine să fie așa, întrucât unele națiuni trebuie să fie decimate* (subl. ns. – G. M.)” (în Alan Bullock, *op. cit.*, p. 559). Desigur, cinismul criminal profesat de Hermann Göring îl aveau toți conducătorii în „imperul de o mie de ani” al lui Hitler. Hitler, în *Mein Kampf*, nota că oamenii trebuie judecați „după rasa căreia aparțin” (vol. II, p. 63), că „un popor nu e identic cu alt popor” (*Ibidem*), și că la conducere, „deasupra mulțimii”, trebuie puse „mințile luminate” (*Ibidem*, p. 64), din rândul cărora se va ridica „Führerul” națiunii ce nu va ezita a „expune mâniei tuturor pe dușmanul nefast al umanității, în persoana căruia numindu-l pe adevăratul autor al tuturor nenorocirilor noastre (bolșevismul evreiesc – n. ns. – G. M.), și să vegheze ca cel puțin în țara noastră să se știe care este dușmanul său de moarte și să facă astfel încât lupta dusă de noi împotriva lui să fie ca o stea vestitoare a vremurilor noi ce va arăta celorlalte popoare calea pe care trebuie să pomească pentru salvarea unei umanități ariene militante.” (*Ibidem*, p. 228).

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*: „Frontierele statelor sunt făcute de oameni și sunt schimbate tot de ei. Faptul că un popor a reușit să dobândească un teritoriu exagerat de mare nu-i creează deloc obligația superioară (sic!) de a-l recunoaște odată pentru totdeauna. *Aceasta demonstrează cel mult forța cuceritorului și slăbiciunea celui care îndură. Și dreptul nu se întemeiază decât pe această forță* (subl. ns. – G. M.). Dacă astăzi poporul german, îngrădit ca într-un țarc pe un teritoriu imposibil, se îndreaptă către un viitor deplorabil, aceasta nu e o hotărâre a destinului și faptul de a te revolta nu înseamnă o încălcare a hotărârilor destinului.”

³¹ *Ibidem*, p. 237.

³² *Ibidem*, p. 240.

³³ *Ibidem*: „...Noi, național-socialiștii, nu trebuie să ne oprim aici... Mai cu seamă, noi suntem jandarmii „bietelor popoare mici” binecunoscute. *Dreptul la sol și la pământ poate deveni o datorie, atunci când un popor mare pare sortit pieirii, din lipsă de extindere. Și mai ales când nu este vorba de vreun mic popor negru, ci de Germania...* (subl. ns. – G. M.)”.

³⁴ *Ibidem*, p. 237.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Ibidem*, p. 239; vezi și p. 249, unde Hitler scrie că „dușman de moarte” al Germaniei este Franța.

³⁷ *Ibidem*, p. 229.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ *Ibidem*, p. 242.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 246.

⁴¹ *Ibidem*: „Nu trebuie niciodată să uităm că guvernanții Rusiei actuale nu sunt decât niște criminali vulgari, mânjiți cu sânge; este vorba de o drojdie a omenirii, care, favorizată de un moment tragic, a luat cu asalt un stat mare, l-a răpus și a exterminat cu milioanele, cu o sălbăticie sângeroasă, pe intelectualii claselor conducătoare... Nu trebuie uitat nici că guvernanții aparțin unui popor care îmbină, într-un grad deosebit, cruzimea bestială cu o incredibilă artă a minciunii, iar acum, mai mult ca niciodată, se cred predestinați să impună asupra sa sângeroasă lumii întregi. Nu trebuie să-l uităm nici pe evreul internațional, care exercită, în prezent, asupra Rusiei, o dominație totală și vede în Germania nu un aliat, ci un stat pe care l-a sortit aceleiași destin (subl. ns. – G. M.)”.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ *Ibidem*, p. 240.

față de slavi, evrei, francezi etc., și care avea convingerea absolută că germanii, ca rasă superioară, trebuie să-și extindă stăpânirea oriunde în Europa în numele necesității dobândirii de *spațiu vital* (fiind justificat orice mijloc în atingerea țelului), un asemenea om trebuia luat în seamă. Mai ales că un fanatism feroce îi dubla concepția rasistă, iar parte însemnată a poporului german îi împărțea, fără rezerve, „filosofia” sa politică.

Ca unul ce era extrem de bine informat prin miile de agenți sovietici și „tovarăși de drum” existenți în Vestul Europei, Stalin cunoștea mai bine ca oricine „filosofia politică” a lui Hitler. Cunoștea obiectivele acestuia, în politica externă, și care se identificau până la un punct cu ale sale: distrugerea/lichidarea prevederilor tratatelor semnate la Paris-Versailles, fapt posibil doar printr-un nou război mondial. Din acest motiv, încă înainte ca Hitler să acceadă la putere, își exprimase admirația cu privire la „talentele” de om politic ale acestuia: aveau, amândoi, același obiectiv. Atât timp cât Hitler nu avea puterea, elucubrațiile sale din *Mein Kampf* puteau fi considerate ca expresie a unui dezaxat, expresia urii revanșarde, ale unei personalități accentuat demonice, rasism de cea mai ordinară speță. Cu Hitler stăpân peste Germania, și pe care, chiar din zilele imediat următoare lui 30 ianuarie 1933, o va „modela” în spiritul viziunii sale totalitare, „filosofia politică” a acestuia trebuia luată în seamă. Și totuși, cunoscându-i bine scopurile, după cum toată lumea o știa⁵⁴, Stalin îi propune acestuia, pe tot parcursul anului 1933, o alianță veritabilă. Doar că Hitler, din rațiuni pe care le-a expus în *Mein Kampf*⁵⁵, nu era pregătit să strângă mâna pe care i-o întindea Stalin, căci atât Germania, cât și Uniunea Sovietică nu erau pregătite, la 1933 – 1934, să se alieze și să declanșeze un nou război mondial. O vor face peste cinci ani, interval în care Hitler își va atinge, în mare parte, obiectivele de politică externă, beneficiind din plin de politica de cedare și conciliere practică de Marea Britanie și Franța⁵⁶ față de revendicările Germaniei.

Așa, în pofida prevederilor tratatelor de la Versailles și Locarno, și care, din această perspectivă, n-au reprezentat decât niște texte inutile, Germania lui Hitler își atinge obiectivele de politică externă: părăsește Societatea Națiunilor (octombrie 1934), „creație iluzorie”⁵⁷ în opinia dictatorului german, reintroduce serviciul militar obligatoriu (1935), încheie un acord naval cu Anglia (18 iunie 1935), acord favorabil celui de-Al Treilea Reich, ocupă și remilitarizează Renania (7 martie 1936), anexează Austria (13 martie 1938), semnează dictatul de la München (29 – 30 septembrie 1938), în urma căruia Cehoslovacia este forțată de Marea Britanie, Franța și Italia să renunțe la zona sudetă în favoarea Germaniei, pentru ca, pe 15 martie 1939, Germania să o lichideze ca stat.

Așa cum am notat ceva mai sus, fiind refuzat de Hitler cu brutalitate pentru anii 1934 – 1939, lui Stalin nu i-a rămas decât alternativa de a se „apropia” de Franța și Marea Britanie, Uniunea Sovietică pozând în adeptă a păcii/securității colective, fără ca, pe ascuns, să renunțe de a face oferte tranzacționale Germaniei. În acești ani lansează Stalin găselnița otrăvită a Fronturilor Populare, întreținând/accentuând în opinia publică occidentală defetismul, „amenințarea revoluționară”⁵⁸, dar și potențarea unor conflicte sociale până la războiul civil⁵⁹.

⁵⁴ În opinia publică românească interbelică, trăsăturile nazismului vor fi corect sesizate. Vezi Gică Manole, *Revista Viața românească. Anii 1929 – 1933*, Adi-Center SRL, Iași, 2007, pp. 17 – 37.

⁵⁵ Adolf Hitler, *op. cit.*, pp. 244 – 247. Hitler sublinia că Rusia Sovietică nu poate fi „un aliat în lupta pentru eliberarea națiunii germane”, deoarece această alianță ar provoca un război „împotriva Europei occidentale și probabil împotriva lumii întregi” (p. 244). Or, cu o Rusie înapoiată tehnologic/industrial (cât de mult se va înșela Hitler în această privință – n. ns. – G. M.), „toată greutatea războiului ar apăsa asupra noastră și rezultatul ar fi neîndoielnic înfrângerea” (p. 245). O alianță cu Rusia Sovietică, sublinia Hitler, trebuia pregătită temeinic, iar scopul acesteia nu poate fi decât unul singur: războiul. „O alianță, a cărei scopuri nu include și perspectiva unui război, este lipsită de sens și de valoare. Nu te aliezi decât în vederea unei lupte” (subl. ns. – G. M.)” (*Ibidem*).

⁵⁶ Pe această temă, deși au trecut exact cinci decenii de la publicare (Londra, 1963), vezi Martin Gilbert, Richard Gott, *Conciliatorii*, Editura Politică, București, 1966, care reușesc cea mai completă analiză „a politicii duse de Marea Britanie față de Germania nazistă, precum și a oamenilor care au sprijinit această politică și a celor ce i s-au opus” (p. 15). Autorii volumului susțin fără echivoc: „Politică dusă de Marea Britanie (și de Franța – n. ns. – G. M.), departe de a-l tempera pe Hitler, i-a arătat că guvernul britanic era dispus să ajungă la o înțelegere cu el în detrimentul altor națiuni.” (*Ibidem*).

⁵⁷ Vezi Adolf Hitler, *op. cit.*, p. 243.

⁵⁸ Boris Souvarine, *Stalin. Studiu istoric al bolșevismului*, traducere din franceză de Doina Jela Despois, Editura Humanitas, București, 1999, p. 546.

⁵⁹ Războiul civil spaniol (1936 – 1939) i-a oferit lui Stalin (după Hitler și Mussolini) ocazia de a implica Uniunea Sovietică în tragedia spaniolă, nu pentru sprijinirea Republicii din această țară, ci doar ca o modalitate nimerită de a fi declanșat în Europa un conflict generalizat. Cu privire la sensul implicării Uniunii Sovietice în războiul civil

Expresie a politicii externe duplicitate promovată de U.R.S.S. în Europa, dar și în Asia, o constituie înarmarea sa excesivă, de dimensiuni uriașe, nemiștințite în istorie în toți anii ce au premers declanșării ultimului război mondial. Astfel, ca rezultat al acestei înarmări monstruoase, în 1939, „pașnica” Uniune Sovietică avea sub arme peste 300 de divizii de infanterie amplasate la frontiera sa de vest în trei eșaloane strategice de asalt, 61 de divizii de tancuri⁶⁰, 5 corpuri de armată de desant aerian⁶¹, zeci de mii de avioane, toate la un loc pregătite să ia cu asalt și să „elibereze” Europa. Tot acest program de înarmare fără echivalent în istorie s-a accentuat după semnarea pactului de la Moscova (23 august 1939), iar pozițiile de asalt ale celor trei eșaloane strategice ale Armatei Roșii, amplasate în teritoriile anexate de Stalin ca urmare a „târgului cinic de la Moscova”⁶², dovedesc fără nicio îndoială amploarea pericolului reprezentat de expansionismul ruso-sovietic asupra Europei, țintele principale ale lui Stalin fiind România⁶³ și Germania.

Führerul Adolf Hitler – salutul nazist

spaniol, vezi Bartolomé Bennassar, *Războiul civil din Spania*, traducere de Beatrice Stanciu, Editura ALL, București, 2009, pp. 211 – 218.

⁶⁰ Când Germania, la 22 iunie 1941, declanșează *atacul preventiv* (subl. ns. – G. M.) împotriva U.R.S.S., Wehrmachtul nu dispunea decât de 17 divizii de blindate, echivalentul a 3000 de tancuri, 3600 de avioane, iar Uniunea Sovietică avea, pe lângă cele 61 de divizii de tancuri și 23000 de avioane (vezi Victor Suvorov, *Ziua M. Când a început al doilea război mondial?*, traducere de Radu Păpăuță, Editura Polirom, București, 2011, pp. 125 – 154 și *idem*, *Simuciderea. De ce a atacat Hitler Uniunea Sovietică?*, Editura Polirom, Iași, 2012, p. 221). În privința diviziilor de tancuri cu care Armata Roșie a fost înzestrată înainte de începerea războiului cu Germania (1941), Victor Suvorov notează: „În primăvara lui 1941, „neutrul” Stalin a format mai multe divizii de tancuri decât au existat în toate timpurile și în toate țările lumii luate la un loc (subl. aut.). În 1941, Uniunea Sovietică era singura țară din lume care avea tancuri grele în dotarea armatei. Așa încât se pune următoarea întrebare: dacă șase divizii de tancuri ușoare (cu atâtea blindate și-a început Hitler ofensiva, la 22 iunie 1941 – n. ns. – G. M.) reprezintă o dovadă de necontestat a năzuinței de a începe războiul și a cucerii lumii, atunci ce dovedește înființarea a 61 de divizii de tancuri într-un singur an și începerea desfășurării a încă tot atâtea divizii de tancuri? Nici o țară din lume nu putea întreține 60 de divizii de tancuri – nu mai vorbesc de peste o sută și peste (subl. ns. – G. M.)” (în *Ziua M*, p. 155).

⁶¹ În preajma declanșării războiului (1 septembrie 1939), Uniunea Sovietică avea operaționale 5 corpuri de desant aerian (subl. ns. – G. M.), iar alte 5 fiind în „curs de formare” (Victor Suvorov, *Simuciderea. De ce a atacat Hitler Uniunea Sovietică*, p. 233), cuprinzând un milion de parașutiști. Tot înaintea ultimului război mondial (1930 – 1939), Rusia Sovietică a pregătit „de 250 de ori mai mulți parașutiști decât toate celelalte țări ale lumii la un loc.” (*Ibidem*, p. 223).

⁶² *Idem*, *Ziua M*, pp. 256 – 269. Armata Roșie, cu câteva săptămâni înainte de 22 iunie 1941, și-a desfășurat, pe întreaga lungime a frontierei sale de Vest, în scop ofensiv, trei eșaloane strategice. Primul eșalon strategic includea 16 armate de invazie, al doilea eșalon – 7 armate, al treilea eșalon strategic era format din trupe ale NKVD-ului, pregătit să „curețe” teritoriul „eliberat” de „inamic”, numai bun de sovietizare.

⁶³ Asupra României, după cedarea Basarabiei și Nordului Bucovinei, în iunie – iulie 1940, plana un pericol mortal. Pentru a bloca accesul Germaniei la petrolul din Valea Prahovei, Stalin a pregătit două armate de suprașos, puse sub comanda lui Gh. Jukov, și care urmau să atace și să ocupe, la începutul lunii iulie 1941, România. În *Spărgătorul de gheață. Cine a declanșat al doilea război mondial?*, Editura Polirom, Iași, 1995, p. 237, Victor Suvorov notează: „...Cea mai puternică armată din Primul eșalon strategic este îndreptată împotriva României, cea mai puternică armată din Al doilea eșalon strategic, aflată în spatele celei dintâi, este și ea îndreptată tot împotriva României (subl. ns. – G. M.)”. Scopul plasării acestor două armate în apropierea granițelor României era de a-i da o lovitură zdrobitoare „pentru cucerirea zăcămintelor de petrol de la Ploiești” (*Idem*, *Ziua M*, p. 67 și p. 91).

PAUL-MIRCEA IORDACHE

INTERVIU CU DUMITRU COVALCIUC

NOTĂ: Stăm de vorbă la Cernăuți, la sediul Societății Culturale „Mihai Eminescu”, a românilor din Bucovina de Nord, cu Domnul Dumitru Covalciuc, cunoscut scriitor român din perimetrul bucovinean și, deasemenea, un publicist remarcabil, autorul almanahului „Țara Fagilor”, intelectual militant, cu o operă binecunoscută a românilor din țară dar, mai ales, românilor din nordul Bucovinei. Avem onoarea să menționăm faptul că domnul Dumitru Covalciuc este unul din fruntașii redacției revistei „Vatra Noastră Românească”, domnia sa reprezentând opinia românilor nord-bucovineni. În acest sens, dorim să-i adresăm câteva întrebări, deoarece în cadrul întâlnirii de azi (2 nov. 2014, n.r.), de la Cernăuți – întâlnire ocazională de sesiunea anuală de comunicări a Societății regionale „Golgota” a românilor, victime ale represiunilor staliniste – domnia sa a fost unul din principalii comunicatori, din cadrul sesiunii. Să-i adresăm prima întrebare:

P.M.I.: *Domnule Dumitru Covalciuc, pentru români, Dumneavoastră reprezentați un simbol al tenacității luptei bucovinenilor pentru menținerea identității naționale pe aceste locuri. Așa cum s-a spus azi, alături de ceilalți luptători, sunteți străjerii acestor plaiuri ștefaniene. Am dori să începem cu... începutul, adică să ne spuneți ceva din tinerețea Dumneavoastră – sunteți, și acum, un om tânăr dar vreau să mă refer la studenție, la perioada când ați fost elev – perioada când ați deprins a înțelege ce înseamnă a fi român și a fi oprit de bolșevici, în acest teritoriu răpit.*

D.C.: În primul rând, românism s-a făcut la noi în casă – casa părinților. Nu eram nici oameni săraci, nici bogați – părinții erau colhoznici, dar aveam un aparat de radio, la care se aduna lumea, seara, să asculte, secret: când vin englezii sau americanii, să elibereze acest teritoriu.

P.M.I.: *În tipul războiului? sau...*

D.C.: Nu. Era după război (1952-1953) și era un obicei, că se-adunau și o partidă care-a trecut prin Europa, în Primul Război Mondial, cât și oameni care au fost la Odesa, la Stalingrad, la Cotul Donului. Ei povesteau și, probabil, se cânta, se citea – dar, se citea în public: primul citea tata, continuau eu (alfabetul latin l-am știut, până a merge la școală), deci, citeam: romanul „Ion”, „Pădurea Spânzuraților”, ale lui Liviu Rebreanu, „Negura” lui Eusebiu Camilar; citeam prin clasele: a cincea, a șasea... Când m-am dus la școală, așa cum am spus, cunoșteam alfabetul latin și poezia „Moartea lui Fulger”... Asta a fost un șoc pentru învățător, dar, pentru mine a fost un șoc când am început să învăț literele altui alfabet!

P.M.I.: *Dumneavoastră cunoșteți alfabetul latin...*

D.C.: Da, din cărți, așa... Deci, am fost, mai ales, un copil problematic la liceu, la Tereblecea, pentru că îmi plăcea să merg de unul singur și să cuget... Și-atâta țin minte: în 1963, în clasa a zecea, spre Anul Nou – eram două clase de-a zecea: A și B – a venit directorul școlii, pe care-l chema Ion Stașescu, care ne-a adunat și ne-a spus: „Copii, de astăzi, școala se încheie. Plecați acasă!... O să veniți, când o să vă chemăm”... „Ce s-a întâmplat, domnule director?”... „Vin români!”... Așa s-a transmis. Suceava era într-o regiune cu Botoșaniul: vine raionul Siret, care preia raionul Hliboca, raionul Rădăuți, raionul Storojineț... Noi eram bucuroși. Mulți nici nu-nțelegeau ce-nseamnă asta... Noi umblam pe jos, la școală, tocmai la al treilea sat... Toată lumea era alertată. Ieșea armata sovietică din păduri, lumea ingenunchea, săruta pământul: „Vin români!”... Asta a durat câteva zile – ni s-a spus, când vom veni la școală, să luăm bani și să ne-abonăm la „Scânteia Tineretului” – eram comsomoliști, U.T.C.-iști... Dar, lucrul ăsta nu s-a-ntâmplat!... Eu, fiind bolnav, cu niște reumatisme, m-am internat în spitalul regional. Spitalul regional din Cernăuți era la marginea orașului; restul terenului era toloacă și hotelul „Bucovina”, de azi. După trei-patru zile, s-a început a se turna fundațiile unui nou cartier... Se-ntâmplase ceva... Probabil, România, prin Gheorghiu-Dej, pusese serios problema Bucovinei, dar, sovieticii n-au cedat Cernăuții, atunci... Cred că s-a refuzat și totul s-a îngropat... Probleme de acest gen, mai mult, noi n-am avut...

P.M.I.: *E complicat... Există o idee, cică ar fi spus Stalin că, după douăzeci de ani, se vor reuni aceste teritorii, foste românești, în cadrul unei Români, care să fie integrată, deasemeni, într-un fel, în imperiul sovietic... Ceva de genul ăsta...*

D.C.: Da... Apoi, am făcut medicina, un an și jumătate, la Chișinău...

P.M.I.: *Pe-atunci nu era o problemă să circulați spre Chișinău...*

D.C.: Nu. Era Uniunea Sovietică. Mi s-a cerut, dacă doresc să-mi continui studiile, să mă înscriu „moldovean”...

P.M.I.: *Era politica de la Chișinău.*

D.C.: Atunci, am venit acasă. M-au chemat de mai multe ori, m-au înspăimântat, m-au amenințat... am mai lucrat în C.A.P., un an și jumătate.

P.M.I.: *Deci, absolvent al liceului, după un an și jumătate de medicină, ați lucrat la C.A.P....*

D.C.: Da, am fost repartizat în brigada rutieră: am săpat șanțuri...

P.M.I.: *Ați plecat de la facultatea de medicină, pentru că nu ați acceptat să fiți numit „moldovean”, știind că aceasta este o diversivitate politică neoimperială rusească, pentru dezbinarea românilor din teritoriile românești sovietizate...*

D.C.: La căminul Universității din Chișinău eram mulți români – foarte mulți au intrat la Universitate, în 1966, erau cu zecile... Am avut imprudența de a organiza un cerc cultural-literar – „Glasul Bucovinei” îi spuneam noi, atunci. Acolo, făceam și istorie și etnografie și folclor și marcăm anumite personalități. Am avut audiență și până la 102 oameni – păstrez, încă, listele acelea. Marcam, în fiecare toamnă, ziua Unirii Bucovinei cu România; doi ani, la rând...

P.M.I.: *Prin ce an?*

D.C.: În 1967 și 1968. Am început să facem, în Cimitirul Central din Cernăuți, puțină ordine: la momântul lui Aron Pumnul, cu Vasile Tărățeanu... În 1968, la cămin, am depus un jurământ, pe o lamă de cuțit: că vom scrie, toți, numai cu alfabet latin, orice ni se va întâmpla și nu se va însura nimeni cu nici o rusoaică, sau ucraincă...

P.M.I.: *Formidabil! Deci, erați un fel de organizație ocultă... Jurământul pe lama cuțitului era ritualică...*

D.C.: Asta a durat până la 6 februarie 1969. Când am venit din vacanța de iarnă, am fost chemat la un prorector – el n-avea nimic cu problematica aceasta: era prorectorul de la învățământul universitar seral și fără frecvență. Convocarea a fost transmisă prin decan, care s-a mirat de această solicitare.

P.M.I.: *Probabil că prorectorul era omul K.G.B.-ului.*

D.C.: Nu cred. El a ieșit, au intrat doi. Erau K.G.B.-iștii!... care au pus mâna pe mine... Eiii!, de-acum, tot timpul, până am terminat facultatea, am fost sub o continuă urmărire și doreau ca, la sfârșit, să fiu integrat în cadrele lor. După un refuz total, au schimbat foaia, am fost dat afară, de peste tot, pe unde am fost chemat. Mai departe, soarta mi-a fost pecetluită. Am mai vorbit, am mai scris, am avut denunțuri destule... În 1972, am obținut repartiție la „Zorile Bucovinei”. Am lucrat doi ani. La 30 decembrie 1972, se împlinesc 50 de ani de la crearea Uniunii Sovietice – din decembrie, 1922. Eram tânăr și am observat ce se urmărește, cu această ocazie: se făceau niște festivaluri sătești – raionale, regionale, republicane – în care se proslăvea puterea sovietică, arătându-se ce a dat puterea sovietelor unui sat.

P.M.I.: *Folclor nou...*

D.C.: Nu! Ei arătau: atâtea biciclete sunt acum, sunt atâtea aragazuri, atâtea motociclete, spre deosebire de perioada României burgheze, când nu era nimic. Adunarea asta, defăimătoare față de România istorică, continua cu o beție, cu un program de concert, iar seara, noaptea, se ardeau cărțile cu alfabet latin. A fost o urgie, o groază!...

P.M.I.: *Și, cine ordona aceste barbarii?!*

D.C.: Astea veneau de la raion, de la partid...

P.M.I.: *Ca indicație... Făceau aceste nelegiuiri, ca pe niște ritualuri macabre!...*

D.C.: Atunci, noi eram trei frați la Universitate. M-am adresat celui ce susținuse raportul și i-am spus: „Dar, oare, în 1930, în Statele Unite, erau frigider?”...

P.M.I.: *Da, da, corectă observație!*

D.C.: A doua zi, am rămas fără post la „Zorile Bucovinei”. Am scris la forurile superioare și, în final, am fost repus în drepturi... Apoi, alta: dacă aveai studii superioare, te luau în armată, până la 25 de ani; dacă scăpai până atunci, nu te mai lua nimeni – cu studii superioare, făceai numai un an de armată. Eu n-am apucat, dar alții, în urma mea, au făcut catedră militară, numai patru luni...

P.M.I.: *Da, școala de ofițeri rezervă, cum am făcut și eu.*

D.C.: Era 5 mai 1972 – ziua presei sovietice. Fusesem operat la o ureche. Aveam și eu niște interese, cu o domnișoară, trebuia să punem la cale căsătoria – dacă termina cineva facultatea de medicină și nu se căsătorea, trebuia să meargă în regiunea Kurgan, în Urali. Mă pomenesc cu o motocicletă militară, cu un maior de la centrul de recrutare. M-a dus la raion, pentru recrutare, la 26 ani și jumătate!... cu urechea legată, bandajată, m-a dus în armată. Așa am ajuns la frontiera cu Iranul. Peste două săptămâni, eram condus spre Baku – Azerbaidjan, către un lagăr de psihiatrie, construit subteran: aici erau deținuți toți cei în care statul nu avea încredere.

P.M.I.: *Și îi puneai acolo să lucreze? Ce să facă?...*

D.C.: Nu! Stăteau ca un deținut.

P.M.I.: *Ca deținut?!... Și cât ați stat așa, în condițiile astea?*

D.C.: Am stat vreo jumătate de an. Întâmplător a făcut ca șeful lagărului să fie un evreu care făcuse studiile la Cluj. El m-a ajutat să plec de-acolo, repede. Dacă nu era el, cred că nu mai eram nici eu, astăzi.

P.M.I.: *Vă pierdeați!... Câte vieți s-au secerat așa!...*

D.C.: Atunci, mă duceau pe la comisii, mă purtau, mă chestionau. Spuneau că sunt spionul lui Nicolae Ceaușescu, în armata sovietică!

P.M.I.: *De unde au tras ei concluzia asta?!...*

D.C.: Nu știu... Au fost denunțuri – pe urmă le-am văzut pe toate... După Baku, am venit, am predat la Universitate, un an, franceza. Pe urmă, n-am mai lucrat...

P.M.I.: *În ce an se petreceau astea?*

D.C.: În 1973. Pe urmă, n-am mai lucrat trei ani și șapte luni – nici ca măturător de stradă: m-am angajat dimineața, iar seara m-au dat afară. Am lucrat la Muzeu – fără salariu, la Arhive – la fel, la radio. De peste tot mă dădeau afară.

P.M.I.: *Deci, nu vă admiteau să lucrați, nici ca măturător de stradă! Dar ei cum gădeau?!... Vă excludeau din societate!... La noi, cel puțin, erau permise muncile de jos.*

D.C.: Da! Dar, ce era mai groaznic, că nu mă admiteau nici ai mei: dacă mă băgam la vreun cenaclu literar, mă-ntrebau: „Tu ce cauți aici?!... Cine ești tu?!... Unde lucrezi?”

P.M.I.: *Nu vă cunoșteau?*

D.C.: Nu! Nu aveam de lucru: ei erau poeți, dar eu?!... Toți aveau case; toți aveau mașini; eu n-aveam nimic.

P.M.I.: *Doamne, ce destin!...*

D.C.: L-au dat pe fratele meu – anul IV, franceză – afară; după asta, pe alt frate – anul II, istorie – apoi, pe cel mijlociu...

P.M.I.: *Măsurile au fost luate, pe baza activității Dvs?*

D.C.: Probabil... Așa am format o brigadă de salahori, la o uzină militară de aici. Am lucrat un an, după care, ne-au chemat la partid și ne-au spus să ne lăsăm de salahorie că suntem reuși în drepturi.

P.M.I.: *Incepuseră niște reforme, ceva...*

D.C.: Nu! S-a dorit să rămănem și fără bucata aceea de pâine!... A mai trecut jumătate de an... Am început să-i scriu lui Brejnev. Atât ce-am scris, dar nu s-a întâmplat nimic; într-o zi, am zis că mi-e legat totul: nici gazdă; nici căsătorit – a venit socrul meu și-a luat, pe soția mea, acasă: „Ce-i cu asta?! Așa-i om înșurat?!”...

P.M.I.: *Pe bună dreptate: era un tată disperat!*

D.C.: M-am dus, într-o duminică, la un preot: ca să-mi citească *Dezlegările*. La întoarcere, am văzut scris pe-o clădire: „Securitatea”. Am intrat. M-am gândit: m-or aresta; m-or lua; eu li-oi spune: „Pentru ce? și cât?”. Am intrat, am văzut un soldat cu baionetă, monumentul lui Djerzinski...

P.M.I.: *Da, K.G.B.-ul îl are ca idol pe Djerzinski.*

D.C.: Am spus cine sunt. La urmă, voiam să fug. Dar ei: „Nu! Gata, am raportat!”. Am intrat. M-au întrebat: „Greu ți-a fost?”. „Greu!” zic eu. Atunci ei zic: „Vezi paharul asta?... Cu el prindem o muscă. Așa ești și tu. Noi ți-am pus paharul acesta”...

P.M.I.: *Chiar așa e! Au folosit o comparație reușită.*

D.C.: Aveam, de-acum, niște ani, dar încă nu fumam: în ziua aceea am început să fumez! Șeful m-a trimis la adjunct. Acesta, răsfoind dosarul, se minuna și-mi spune: „Eu cred că n-ai făcut atâtea câte le ai aici... Uite aici: scrisori-denumțuri!” – Eu, o lună, fusesem la cules floarea soarelui, în regiunea Kirovograd; deci, ei știau unde sunt dar, în dosar figura că, în acest timp, am dat la niște turiști români informații secrete, rapoarte despre aeroporturi militare. Eu nici azi nu pot să cred c-am auzit așa ceva – Și-apoi îmi spune: „Eu ți arăt totul despre cine te mânăncă. Eu sunt un om bun, am și eu copii și Dumnezeu o să mă bată! Dar, niciodată să nu povestești asta!”. De-atunci, eu niciodată nu pot să spun nimic.

P.M.I.: *Formidabil!*

D.C.: Am venit la lucru la „Zorile Bucovinei”. Aici, dacă ai ști ce se întâmpla acum cu mine: colegii – eram 57 – mă criticau că nu știu a scrie, că sunt un element dubios, că... Cum venea luna, toți erau pe mine. Când au venit restructurările gorbacioviste, nu trebuia să intru în față. Dar, era prin 1986 – Gorbaciov era la putere, de-un an – și ne-am gândit că, de-acum, se putea. Noi continuăm să spunem că Bucovina e pământ slav, cum fusese politica sovietică, că limba rusă este limba oficială, dar eu le-am spus: „Stați măi, că a început să se scrie istoria noastră!”. I-am chemat la procuratură, la partid, la securitate, și tot scriam. Apoi au văzut Bostan (Grigore Constantin Bostan, n. 4 mai 1940, la Budineț, jud. Storoiineț: istoric, prozator, folclorist și critic literar; prof. univ. dr. doc. filologie – literatura română și universală; membru de onoare al Academiei Române și al altor academii; d. 17 nov. 2004, Cernăuți; n.r.) și alții și-au început și ei a scrie. Deci, revoluția la noi a început în a doua jumătate a anului 1986. Veneau băieții de la Chișinău, de la Rădăuți, și spuneau: „Măi băieți, voi cutezați să scrieți dar noi, încă, nu putem”.

P.M.I.: *Deci, dumneavoastră și grupul din care făceați parte ați fost vârful de lance care a sfărtecat, aici în nordul Bucovinei, rămășițele stalinismului.*

D.C.: Dar, să știți că totul era pregătit – spuneau unii: „Poate scoateți din sertare ceva”... Era pregătit, pentru că am muncit pentru două doctorate, în arhive – când nu aveam de lucru. Îmi dădeau doi profesori universitari, câte 50 de ruble. Dar, am stat în arhive și mi-am făcut arhiva mea proprie.

P.M.I.: *Asta v-a ajutat enorm... Vedeți: tot rău-i spre bine!*

D.C.: Și eu am considerat așa! Am lucrat la București, la Biblioteca Academiei, vreo 50 de zile, prin 1970, student fiind. Am vrut să fac două teze. Am renunțat. Studiez niște documente... Atât de simplu am fost noi cedați, încât nu-ți poți închipui... cum armata română nu știa unde merge! Era un ordin, la Divizia 7-a, care era aici – venea de la Statul Major, ei au crezut că Cernăuțiul... dar nu era acoperit cu armată, erau doar două batalioane de infanterie...

P.M.I.: *Astea au fost greșelile guvernărilor interbelice...*

D.C.: Da. Toți s-au retras, a fost un prăpăd... Dar, ce m-a mâhnit cel mai mult, este ultima prevedere: „Nu se cedează mai departe de râulețul Derelui”. Acest

râuleț taie Voloca în două – podul de peste calea ferată, cum mergi spre Suceava – acolo trebuia să fie ultima linie a cedării teritoriale, nu la Valea Cosminului! Dar, au cedat până la marginea județului Cernăuți, la satele Tărășeni și Oprișeni (Oprișeni era sat în județul Rădăuți). Armata a stat până la 30 iunie, noaptea (anul 1940, n.r.). Nu trebuia să cedeze mai departe; au văzut două tancuri și au fugit. Tot așa și la Storoiineț, pe Siret: dacă ați trecut în dreapta Siretului, opriți-vă și puneți tunul – că așa era delimitarea prevăzută. Nu, s-au retras până la Putna. Asta a fost. Și, de asta, niciodată, în acești ani, eu nu m-am dus la București. N-am fost niciodată la Moscova și nici la Kiev. Mi-am spus: trei capitale care m-au vândut în '40 și în '44, pe care nu vreau să le văd.

P.M.I.: *Aici, e de discutat. Situația din anii '40 e complicată. Foarte complicată. Oricum, politicienii noștri n-au fost la înălțimea momentului istoric.*

D.C.: Stimate Paul-Mircea Iordache să te duci azi și să treci, cumva, pe la Siret – eu n-am fost de un an și jumătate în România, dar mulți au fost la Târgu-Mureș, când cu Almanahul – și să-i auzi: „Uite, a venit rusul acela”... ,

P.M.I.: *Aici, îmi cer eu scuze, în numele celor din România. E vorba de incultură. Dumneavoastră trebuie să înțelegeți asta...*

D.C.: Dar știi cum era, cu câțiva ani în urmă – cinci, zece?... Șeful poliției de frontieră știa cine-i și ce caută în țară și te lua: „Unde mergi?”, „Când vii?”, „Ai nevoie de ajutor, de sprjin?”... Acum, nimeni nu ne cunoaște, pe nimeni nu interesăm... Și, cu totul altfel se purta cu noi, la Suceava, conducera. Acum, nimeni. Vedeți, voi veniți mai des, aici, decât cei din Suceava. Nici la Ziaua Limbii Române n-au venit! Eu nu știu ce se-ntâmplă!... La noi e dezbinarea asta: unii primesc bani și nu fac nimic; dar, regulat!... Nu se poate ca, din 1991-1992, să primească bani niște persoane care nu fac nimic!... Îl vedeți pe Ilie?... (prof. dr. doc. Ilie Popescu, președintele Societății regionale „Golgota”, n.r.) face totul pe banii lui! (Societatea „Golgota” a ridicat numeroase troite și monumente comemorative, în satele regiunii Cernăuți, pentru victimele represiviilor staliniste și ale gulagului, n.r.)...

P.M.I.: *Da! El este un om idealist, prin excelență!*

D.C.: Ideea noastră ar fi: nu dați nimănui banii statului român, timp de doi ani, și vedeți cine lucrează!... Și, sunt oameni care ar trebui să merite acest sprjin. Știiți, în perioada habsburgică, un om care făcea aici ceva, primea Ordinul „Coroana României”, primea „Steaua României”, sau era făcut membru de onoare al Academiei Române, sau membru corespondent... Acum, recompensele astea nu mai sunt. S-au dat, prin 1990, vreo 11 titluri, în timpul guvernării lui Adrian Năstase – au făcut comandori, grad de mare ofițer – și eu m-am enervat, am răcnit, nu mai puteam: acei 11 titrați nu vorbeau în casă românește iar copiii lor, toți, erau la școli cu predare în limba ucraineană!

P.M.I.: *Chiar a făcut propunerile?*

D.C.: Ion Popescu. (Ion Popescu era singurul deputat de naționalitate română în Rada de la Kiev – parlamentul ucrainean, n.r.); s-a întâlnit în Europa cu Năstase și de aici... Ați văzut?! Și-atunci cum?... Tu nu-ți dai copilul la școală românească; tu, în casă, nu vorbești românește, dar ești comandor al României! Cum vine asta?!...

P.M.I.: *Aici, de-acum, este greșeala noastră, a României. Guvernările noastre, post-decembriste, s-au succedat, dar unele dintre ele, în problema națională, au șchiopătat.* **D.C.:** Eu știu. La noi s-a vorbit că unii au fost primii de Președintele Traian Bănescu, când a fost și la Cernăuți. Nu știu alții cum spun, dar eu apreciez...

P.M.I.: *Președintele actual, Traian Bănescu, a făcut foarte mult pentru cauza românilor din Basarabia și Bucovina, în sensul că a deschis, a lansat ideea, de la cel mai înalt nivel, privind problematica românilor rămași în afara granițelor...*

D.C.: ...În sensul că a vorbit și-a spus că este o problemă și trebuie rezolvată!

P.M.I.: *Exact! Exact! Este primul președinte care a făcut acest pas, după 1989. Știți că și Nicolae Ceaușescu ridicase problema Basarabiei și Bucovinei – și a tezaurului – în preajma Congresului din toamna anului 1989? Știți, nu?...*

D.C.: Știu. Aici, multe au fost de făcut! Și cu cât faci mai multe, se zice: „Uite, așa are dreptul să se ridice și să strige pentru că este agentul securității”. Și... asta merge în România, cumva, și, când te duci acolo, observi... Și, numai sufletul tău știe cum plânge, când vezi că tu (interlocutorul ipotetic, n.r.) nu știi cine sunt eu și ce fac eu. Eu, în primul rând, am vrut să salvez folclorul! În anii ăștia, am scos patru culegeri de folclor; două de legende!

P.M.I.: *Chiar! Relatați-mi despre activitatea dumneavoastră culturală. M-a intristat, foarte mult, drama vieții dumneavoastră!*

Va urma

Odiseea bustului eminescian de la Cernăuți

Bustul lui Eminescu în zi de sărbătoare: 15 ianuarie 2015, Colegiul Național „Mihai Eminescu” Botoșani

În cartea „Mărturii referitoare la Eminescu”, apărută în ianuarie 2012, la Editura „Druk Art” din orașul Cernăuți, se menționează faptul că în ziua de 7 decembrie 1930, în Parcul „Arboroasa” din fosta capitală a Bucovinei istorice, s-a dezvelit bustul Luceafărului poeziei noastre, opera căruia a intrat în patrimoniul de aur al literaturii universale, devenind o comoară spirituală a întregii omeniri. Sculptorul R. P. Hette a înveșnicit în bronz chipul aceluia care „a turnat gândul și simțirea sa în nemuritoare versuri”, fiindcă el a înțeles să atingă cu o neîntrecută măiestrie toate coardele sufletului omenesc. Bustul lui Mihai Eminescu a fost înălțat din inițiativa secției cernăuțene – condusă de profesorul universitar Vasile Gherasim – a Societății „Liga Culturală”, înființată la 29 iunie 1924. Luând cuvântul la ceremonia dezvelirii bustului, ilustrul profesor, care ne-a lăsat și o bogată moștenire literară, a spus: „Iar tu, geniu... căpătând chip de bronz, să rămâi între noi! Din Nirvana te-am coborât aici între noi, pentru ca din văltoarea vieții noastre, adesea tulburi, la tine să putem veni pentru a ne pleca genunchii în fața ta”.

Pe data de 6 februarie 1958, publicația „Cultura Moldovei”, care apărea la Chișinău, a inserat în paginile sale articolul „Mihai Eminescu la Cernăuți”, semnat de S. Mugur. Un grup de studenți din anul patru al fostei Secții de Limba și Literatura Moldovenească, de la Facultatea de Filologie Romano-Germanică a Universității de Stat din Cernăuți, a înaintat redacției ziarului regional „Radianska Bukovina” o scrisoare, în care se menționa că despre faptele descrise în amintitul articol, ce corespund „adevărului istoric și nu pot fi puse la îndoială, știu nu numai moldovenii care locuiesc în Bucovina, ci și alți oameni ce se interesează de creația marelui poet al Republicii Populare Române și R. S. S. Moldovenești”. Semnatarii scrisorii, printre care era și Ion Chilaru, viitorul redactor-șef al ziarului regional „Zorile Bucovinei” și membru al Uniunii Naționale a Scriitorilor din Ucraina, rugau „ca denumirea străzii ce unește Piața Roșie cu Piața Teatrală să fie schimbată în Eminescu, iar Pieței Teatrale să i se confere numele marelui poet”.

Pentru a argumenta faptele oglindite în scrisoarea studenților universitari, organele de resort din ținut au apelat la ajutorul unor specialiști din Bucovina în domeniul literaturii române. La 26 februarie, același an, L.

Novițki, pe atunci director al Muzeului Etnografic Regional, a înaintat Comitetului Executiv al Consiliului Orașenesc Cernăuți o informație, în care menționa: „În colțul stâng al scuarului din Piața Sovietică s-a aflat, pe un soclu înalt, bustul lui Mihai Eminescu, care a fost scos și distrus încă în 1940 sau în 1941”. Datorită acestei informații s-a cristalizat versiunea că bustul lui Eminescu, despre care Vasile Gherasim menționa, la 1930, că „prin așezarea bronzului masiv pe soclul de granit am vrut numai să accentuăm că steaua n-a murit, că azi o vedem și e între noi simbol veșnic al unei vieți creatoare în cel mai amplu înțeles al cuvântului”, a dispărut în perioada dezmățului stalinist.

Elevii botoșăneni l-au „îmbrăcat” în flori pe Eminescu

La finele anului 1988, la Cernăuți s-a aflat o delegație a oamenilor de cultură din municipiul Botoșani, România, printre care era și scriitorul Emil Iordache, fostul membru al expediției „Pe urmele lui Eminescu”. Vizitând redacția „Zorile Bucovinei”, domnia sa a făcut cunoștință cu materialul „Împăământenirea Luceafărului”, apărut în acest ziar pe data de 30 octombrie 1988. Văzând fotografia bustului lui Mihai Eminescu, instalat în 1930 în orașul de pe malul istoricului Prut, oaspetele român a menționat că un asemenea bust „se găsește în municipiul Botoșani, în fața Liceului „Laurian” (este o confuzie, probabil cu liceul „Mihai Eminescu” din Botoșani – bustul eminescian n-a fost nicicând la liceul „August Treboniu Laurian”, n.r.). Fiind invitat de către Emil Iordache, m-am deplasat la Botoșani, unde directorul de atunci al amintitului Liceu a relatat că mărețul bust al lui Eminescu, inaugurat în Botoșani, este o copie a bustului Luceafărului poeziei noastre, sfințit în ziua de 7 decembrie 1930, la Cernăuți.

Pe data de 15 ianuarie 2012, în timpul lansării cărții „Mărturii referitoare la Eminescu”, scriitorul Dumitru Covalciuc a menționat, în fața celor prezenți în fostul Palat Național al Românilor, că bustul lui Eminescu, opera sculptorului R. P. Hette, se află în prezent „într-un subsol din orașul Cernăuți, iar bustul din Botoșani este, într-adevăr, o copie a bustului, ridicat în orașul nostru în perioada interbelică”.

În ziua de 15 iunie, același an, „la Cernăuți românii l-au coborât din înălțimile divine, spre înțelegerea și iubirea omenească, pe Eminescu”. În orașul lui Alexandru cel Bun, pe străzile căruia, „visând Ilene Cosânzene”, a răătăcit cândva Marele Poet „cu

versu-n gând”, au sosit numeroși oaspeți din Patria noastră istorică, fiind adunați „sub arca de triumf a operei eminesciene”. În mijlocul acestor personalități marcante s-a aflat și renumitul eminescolog Victor Crăciun, președintele Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni. Domnia sa a relatat, în fața celor prezenți în curtea fostei Case a lui Aron Pumnul, despre călătoriile sale prin Europa, cercetând urmele lui Eminescu. În materialul „Din prea puținul iubirii și credinței noastre”, semnat de jurnalista Maria Andrieș, apărut în ziarul regional „Zorile Bucovinei”, din 20 iunie 2012, se menționează următoarele: „D-l Victor Crăciun a amintit și de bustul lui Mihai Eminescu din grădina publică „Arboroasa”, care a fost salvat de barbarismul sovieticilor de către românii în retragere și dus într-o căruță la Botoșani, astăzi aflându-se în fața Liceului „Mihai Eminescu” de acolo”.

Se nasc firești întrebări: care-i destinul bustului lui Mihai Eminescu, înălțat în Cernăuți de către „Liga Culturală”, condusă de bucovineanul Vasile Gherasim?... A fost distrus de către autoritățile sovietice, în primul an de dominație a dictaturii staliniste în ținut?... Este ascuns de ochii lumii într-un subsol întunecos și umed din orașul nostru?... Poate întâmpină diminețile cu rouă sau se desparte de apusurile aurii, contopindu-se cu flacăra nopții în municipiul, unde s-a aprins Luceafărul neamului românesc?...

R. P. Hette, autorul sculpturii, l-a rândui, încadrat de flori

După apariția materialului „Unde-i bustul lui Mihai Eminescu?...”, publicat în săptămânalul „Libertatea Cuvântului”, la finele anului 2012, Centrul de Cercetări Istorice și Culturale din Cernăuți a primit următoarea scrisoare: „Stimate domnule Petre Grior. Am citit cu mult interes articolul Dv. și v-am înțeles dorința de a face lumină în enigmatică dispariție a bustului Eminescu din parcul Arboroasa din Cernăuți, opera sculptorului ieșean R. P. Hette și dezvelit la 7 decembrie 1930. Mai întâi vă rog să accesați pe internet articolul „Efigia poetului Mihai Eminescu la Cernăuți – peripețiile unui monument”. Articolul e scris mai de mult, între timp am mai adunat și alte informații care vă pot fi de folos. Cu stimă, Victor Macarie, 5 martie 2013”.

În materialul domnului Victor Macarie se relatează: „Ce se întâmplase, totuși, cu bustul lui Eminescu de la Cernăuți? Punând cap la cap evenimentele din epocă, ajungem la concluzia că în urma Notei ultimative din 26 iunie 1940, Statul român a hotărât retragerea

tuturor bunurilor artistice de pe teritoriile care urmau să fie cedate. Cercetătorul Marcel-Dumitru Ciucă publică unele documente de arhivă, de unde rezultă că la 23 august 1940, Direcția Artelor din Ministerul Cultelor și Artelor trimite Comitetului Superior al Apărării Țării, de pe lângă Marele Stat Major al Armatei, Lista monumentelor din Basarabia și Bucovina de Nord, între care se află și bustul lui Eminescu. Apoi, la 21 septembrie, același an, se încheie un proces-verbal între Alexandru Rozarea, reprezentantul Ministerului Cultelor și sculptorul Cristea Grosu, custodele Muzeului de Artă Națională „Carol I”, prin care se confirmă predarea și primirea busturilor care reprezentau pe Mihai Eminescu, George Enescu și I. C. Brătianu. Aspectul este confirmat de Mihai Pelin, care arată că la 22 octombrie 1943, când reprezentanții Ministerului Cultelor, sculptorii Vasile Vasiliu-Falti și Ioan Grigore Popovici, s-au deplasat la Cernăuți, au constatat și consemnat că evacuarea bunurilor artistice de aici și-o asumase armata.

„Când amintirile...”

Depozitarea acestor lucrări la Muzeul de Artă Națională „Carol I” – devenit Muzeul P. C. R. – era o garanție a conservării lor. Aici erau depozitate mari și sigure, iar în primăvara anului 1943 se terminaseră lucrările de reparații, încât la cea de a doua evacuare, din vara anului 1943, și până în primăvara anului 1944, o parte din operele de artă a rămas pe loc. În aprilie 1947, s-a redeschis Muzeul de Artă Națională „Carol I”, cu numai două săli de expunere. În anul următor, s-a luat hotărârea ca la acest muzeu să se expună tot ce este artă românească, iar la Palatul Regal – devenit Palatul R. P. R., actualul Muzeu Național de Artă – să se expună tot ce era artă străină. Am făcut această remarcă deoarece, în acest interval de timp, se pierde urma bustului lui Eminescu de la Cernăuți.

Gândurile liceenilor botoșăneni trimise, pe bilețele, lui Eminescu, prin garoafe roșii

Poate cea mai mare emoție și satisfacție, din toată perioada documentării, am trăit-o duminică 24 iunie 1984, când, aflându-mă în trecere prin Botoșani, m-am abătut și pe la Liceul „Mihai Eminescu”. La prima vedere se părea a nu fi nimeni acolo, doar la etajul întâi se vedea un geam deschis. Asta mi-a dat curaj să intru în curtea școlii... Ușa era încuiată și, ca un copil curios, am făcut palmele pâlnie și m-am uitat prin fereastra ușii. Incredibil, fiorii de emoție m-au copleșit. În holul școlii, pe un soclu de scânduri, trona bustul lui Mihai Eminescu, realizat de sculptorul Hette pentru parcul Arboreasa din Cernăuți. Bust dat dispărut mai bine de șaizeci de ani. Trăiam bucuria descoperitorului când a apărut un portar, om binevoitor de altfel, mi-a deschis ușa din spate, am intrat în școală și am analizat bustul, pe care era încrustat: „R. P. HETTE, IAȘI, 1930”. Nu mi-a permis să-l fotografiez și nici chiar să-l măsoar, dar a avut bunăvoința să mă conducă acasă la „tovarășa directoare”.

Am constatat, cu surprindere, că directoarea școlii nu știa nimic despre istoria/proveniența bustului. Încercând să-i explic câte ceva, în loc de satisfacție, de mândrie, aceasta a fost cuprinsă de panică... Se întreba dacă nu cumva ar putea fi revendicat de „puterea sovietică”, stăpâna de atunci a Cernăuțiului. Fusese mult mai liniștită când nu știa ce contemplă, zi de zi, pe holul instituției, decât să se mândrească cu faptul că, în retragerea din calea năvălitorilor, românii nu l-au lăsat pe Eminescu străinilor, ci l-au adus în țară și apoi, prin nu știm încă ce minune, a ajuns chiar în orașul său natal. Speriată să nu se răspândească zvonul existenței acestui bust în școala pe care o conducea, nici vorbă să-mi trimită o fotografie, nici să mai răspundă la corespondență, deși îmi promisese. Sprijinul a venit din partea profesorului Dorin Popa, care ne-a înlesnit oarecum cercetările, relatându-ne

că bustul a apărut „pe neașteptate...”, prin anii ‘60, la o școală generală din localitate. În anul 1956, fostul liceu de fete „Carmen Sylva” a primit numele de „Mihai Eminescu” și în felul acesta, după un timp, bustul poetului a fost adus aici, fără ca cineva să-și pună întrebarea cine-i autorul și de ce este datat 1930?

Cu ocazia Centenarului, bustul a fost reamplasat în fața liceului, pe un soclu din beton, mult prea masiv, purtând o inscripție cu numele poetului și anii de viață, ca și un fragment din poezia Când Amitirile. La 15 septembrie 1987, a fost redzevelit, cu toate onorurile cuvenite. Printre participanții la aceste manifestări s-a numărat și poetul Grigore Vieru, care cred că se afla pentru prima dată în Țară. Dar, teama de revendicare a bustului nu dispăruse. Deși presa a menționat unele dintre manifestările aniversative, despre reinaugurarea bustului nici un cuvânt. Lipsa popularizării acestui eveniment și neprezentarea identității bustului a dus la o nejustificată ignoranță.

Bustul lui Mihai Eminescu, de la Hliboca-Cernăuți, supus vandalizării în noaptea de 13/14 iunie 2013

De aceea, nici nu ne miră inițiativa unui colecționar din Bălți, care a intermediat editarea unei medalii, un fel de prohod... dedicate acestui bust, pe care a consemnat: „Monumentul «M. Eminescu» din parcul «Arboreasa» Cernăuți, inaugurat în decembrie 1930 – dispărut în iunie 1940”; nici acesta, ca și mulți alții, nu avea cunoștința că bustul, inaugurat la 7 decembrie 1930, în Grădina „Arboreasa” din Cernăuți a ajuns, miraculos, în fața Liceului „Mihai Eminescu” din Botoșani”.

Astfel, datorită cercetătorului Victor Macarie, adevărul, căutat atâtea decenii în șir, a ajuns și la Cernăuți, în fosta capitală a Bucovinei istorice.

Petru GRIOR,

directorul Centrului de Cercetări Istorice și Culturale din Cernăuți

Nota redacției: Odiseea bustului din Cernăuți al lui Eminescu se înscrie în drama etno-culturală a românilor nord-bucovineni, provocată de invazia trupelor Armatei Roșii, în iunie 1940, cu revenirea din aprilie 1944. Bustul aflat în prezent în fața liceului „Mihai Eminescu” din Botoșani este, foarte probabil – așa cum arată documentarea prezentată de autorul articolului – chiar originalul din Cernăuți, salvat de armata română din fața urgiei vandalizatoare a trupelor sovietice, tot așa cum, e posibil – conform altor susțineri – să fie o copie a originalului cernăuțean. Doar o expertiză de specialitate poate confirma sau infirma una din ipoteze...

Dar, indiferent de adevărul istorico-științific privitor la susnumitul obiect de artă, aflat în patrimoniul cultural românesc, Cernăuțiul ar trebui să reazeze, cu onoare și mândrie, bustul lui Eminescu – originalul, dacă există, sau „o copie a copiei” – în chiar locul unde, la 7 decembrie, 1930, cernăuțenii își aduceau acasă chipul în bronz al poetului național, pentru „a putea veni să-și plece genunchii în fața Lui”... Îmi stăruie, însă, în minte un gând neliniștitor: oare actualii cernăuțeni conștientizează această necesitate?... Ne despart, nici doi ani (noaptea de 12/13 iunie 2013), de un reprobabil act de vandalism, prin care un nou bust eminescian – aflat în preajma dezvelirii oficiale în centrul orașului Hliboca-Cernăuți – a fost decapitat, autoritățile descoperind, într-un iaz din apropiere, partea distrusă a bustului... Spre lauda lor, bucovinenii s-au mobilizat exemplar și au refăcut integritatea monumentului care, astfel, a putut fi dezvelit oficial, conform programului stabilit. Acum, bustul lui Eminescu de la Hliboca, privind spre cer, parcă șoptește: „Ci eu în lumea mea mă simt / nemuritor și rece”... (Paul-Mircea Iordache)

CLAUDIU PĂDUREANU

Masacrul prizonierilor români din lagărul de la Bălți

Oasele celor asasinați de către trupele N.K.V.D. au fost adunate într-o piramidă imensă, la marginea orașului Bălți

Unul dintre cele mai cutremurătoare episoade ale celui de-Al Doilea Război Mondial s-a petrecut la marginea orașului Bălți, din Basarabia. Zona mlăștinoasă din lunca râului Răut a devenit mormânt pentru mii de soldați români. Deocamdată, nimeni nu a organizat vreo campanie sistematică de săpături pentru a identifica proporțiile crimelor din Bălți, așa că ele pot fi doar estimate. În timp ce unii istorici avansează cifra de 10.000 de victime, un călugăr, iehomonahul Nicodim Șchiopu, estimează că militarii sovietici din trupele N.K.V.D. au lichidat peste 50.000 de prizonieri. Ceea ce este cert este faptul că masacrul din Bălți poate fi comparat (chiar surclasează - n.n.) cu cel de la Katyn. În pădurea de pe vechiul teritoriu al Poloniei, sovieticii au împușcat și au îngropat circa 14.000-15.000 de prizonieri în anul 1940. Vreme de cinci decenii, sovieticii au negat faptul că ar fi fost implicați în masacrul de la Katyn, aruncând vina pe germani. Apoi, au fost nevoiți să recunoască implicarea lor în acest masacrul și să-și ceară scuze. Acest lucru nu s-a putut întâmpla în Basarabia, în condițiile în care Republica Moldova a fost condusă până recent de către comuniștii lui Vladimir Voronin, iar Transnistria este, practic, feuda unui regim promoscovit corupt, care rezistă sprijinit de trupele rusești.

Cum s-au petrecut faptele

În anul 1944, după 23 august, ca urmare a ordinului Regelui Mihai, prin care se interzicea militarilor români să opună rezistență armatei sovietice, aceasta a luat un mare număr de prizonieri. Mărturiile celor care au luptat pe Frontul de Est arată că mulți dintre prizonieri erau lichidați, pur și simplu, cu un glonț în ceafă. Însă, unii au fost concentrați în lagăre. Unul dintre cele mai mari lagăre a fost înființat în orașul Bălți, în mlaștina de lângă râul Răut. În total, au fost adunați 50.000 de soldați. Peste 40.000 de soldați erau români, apoi mai erau

circa 5.000 de militari germani, 2.000 maghiari (unii români înregimentați cu forța în armata ungară după Diktatul de la Viena), precum și prizonieri proveniți dintre cehii, slovacii ori croații înrolați ca voluntari în trupele germane.

Mulți dintre prizonieri au murit din cauza foamei, a condițiilor precare de igienă și a lipsei de medicamente. Alții au fost deportați și au pierit în lagăre din Siberia ori din Kazahstan. Cei care au rămas, în vara anului 1944, au fost duși în mlaștină și puși să sape niște șanțuri lungi, apoi au fost împușcați și înmormântați de soldații N.K.V.D., precursorul K.G.B. Au fost, totuși, și prizonieri care au scăpat. „Am reușit să fug, îmbrăcat într-o cămașă zdrențuită. Kilometri întregi, m-am târât prin mlaștină, zgâriat de mărcini și pișcat de insecte și de lipitori. După două zile, în care am crezut că o să mor de foame, am dat peste o casă. O femeie mi-a dat o haină, am luat o sapă pe umăr și m-am îndreptat spre linia frontului. Îi salutăm pe ruși și ei mă lăsau în pace, pentru că credeau că merg la sapă. Am reușit, noaptea, să trec din nou în liniile noastre”, povestește Iacob Herman, care a trecut, pentru scurtă vreme, prin iadul concentraționar sovietic.

Lagărele de prizonieri

Pe teritoriul municipiului Bălți au existat două lagăre de prizonieri – unul numit „obișnuit” altul „cu regim forțat”. Cel obișnuit se afla pe actualul teritoriu al Combinatul de Blănuri. Cel cu regim forțat, având un număr de înmatriculare 103, se afla pe teritoriul unității militare din strada Ștefan cel Mare și parțial pe teritoriul penitenciarului preventiv.

În lagărul obișnuit, apărut în august 1944, au nimerit mii de prizonieri de diferite naționalități: români (inclusiv basarabeni) germani, unguri, italieni, cehi, polonezi.

Dezastrul, foamea și bolile au secerat într-un răstimp scurt viața mai multor mii de oameni. Condițiile inumane cât și atitudinea față de prizonieri au condus la nimicirea lor în masă. Morții erau aruncați în câteva pâlunii provenite din explozii de bombe, din valea Răutului. E greu de spus care e numărul exact a celor care și-au sfârșit viața acolo – lagărele se aflau în directă subordine a NKVD-ului. În aceste lagăre, prizonierii erau deținuți de la 2-3 luni până la un an, iar cei care supraviețuiau erau trimiși în lagărele din interiorul U.R.S.S-ului.

În lagărul zis obișnuit cei mai mulți erau români, inclusiv basarabeni din armata română. Când s-a aflat în oraș și în satele vecine de prezența în acest lagăr și a românilor basarabeni – unii chiar localnici –, rudele și apropiații au început să le facă vizite, precum și demersuri, prin instanțele militare, pentru a obține eliberarea, aducându-le prizonierilor mâncare și haine. Astfel, se produce o anumită dezordine în jurul lagărelor.

Dar, majoritatea deținuților care au mai supraviețuit, totuși, în acele condiții de exterminare, au fost deportați departe de Moldova, în lagărele din Siberia și Kazahstan.

Un număr neînsemnat a fost lăsat să rămână în Moldova (25 de prizonieri, care formau un detașament ce lucra la restaurarea combinatului de mobilă, au lucrat un an și ceva, fără a li se

permite să se ducă măcar odată acasă, deși unii erau chiar din Bălți).

Troița înălțată pe locul unde au fost găsite osemintele deținuților

În lagărul cu regim forțat au fost deținuți mai mulți străini și mai puțini români, din 1944 și până în 1948. În acest răstimp, prizonierii au servit ca brațe de muncă la combinele de bere, de zahăr, de spirt, la uzina mecanică de utilaj agricol, la aeroportul local, îndeplinind tot felul de munci.

Poveste îngropată

Vreme de o jumătate de secol, despre masacrul din Bălți nu a vorbit nimeni. Sau, cei câțiva care au vorbit au ajuns în Gulag. După căderea comunismului, rudele celor uciși au făcut primele demersuri pentru a regăsi rămășițele pământești ale celor dispăruți. Astfel, în anii 1991 și 1992, a început o adevărată campanie de arheologie contemporană. Oamenii s-au îngrozit de cantitatea imensă de oase găsite. Craniele și oasele au fost adunate într-o piramidă imensă, pe locul fostului lagăr de concentrare din lunca Răutului, care a fost acoperită cu un strat de pământ. În vârful piramidei, a fost construită o troiță (crucea din lemn de brad, meșterită de Pavel Curatu și Maxim Odagiu), care a fost sfințită (la 7 mai 1992) de episcopul de atunci din Bălți, P.S. Petru. Cum despre masacrul din Bălți oamenii începeau să vorbească tot mai mult, P.S. Petru, actualul mitropolit ortodox român al Basarabiei, a fost alungat de cazaci înarmați din reședința arhierescă, iar peste dosarul masacrului din Bălți a început să se așeze praful uitării. În fiecare an, în preajma Paștelui, rudele celor dispăruți, în crâncenul lagăr sovietic, se adună pentru a se îngriji, prin rugăciune, de sufletele celor dispăruți. La nivel oficial, însă, nici autoritățile din România, nici cele din Republica Moldova nu au făcut vreun gest pentru a restabili adevărul istoric printr-o campanie serioasă de cercetare.

Mitropolia Basarabiei: Sfințirea unei biserici noi

Noul paraclis, cu hramul „Sf. Pantelimon”, din Căușeni

Primum, prin e-mail, de la D-l prof. Valeriu Ostas, din Căușeni :

Dragă domnule Iordache,

La Căușeni mai activează o biserică, cu Hramul Sf. Pantelimon, apartenență Mitropoliei Basarabiei, deci Patriarhiei Române. Astăzi (14 dec. 2014, n.r.) s-a făcut prima slujbă cu Înaltpreasfinția Sa Petru Mitropolitul Basarabiei și Exarh al Plaiurilor. În cadrul serviciului s-a vorbit cu demnitate despre neamul românesc și despre faptul că de o parte și alta a Prutului suntem români. Au fost pomeniți toți părinții neamului nostru. Au fost pomeniți ctitorii. Vă mulțumim mult că ne-ați susținut totdeauna, prin îndemnul de edificare a acestui lăcaș sfânt. Acum rămâne să edificăm, cu demnitate, și Biserica cu hramul Sfinților martiri Brâncoveni.

Urări de bine tuturor fraților din Botoșani.

Credincioși căușeneni cu lumini aprinse de Î.P.S.S. Mitropolitul Petru al Basarabiei

Î.P.S.S. Mitropolitul Petru, arhipăstorul românilor basarabeni

Î.P.S.S. Mitropolitul Petru al Basarabiei, ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, oficiind slujba de sfințire a paraclisului

Tânărul preot al parohiei împărțind cu lumina euharistică tinerele vârstare ale enoriașilor – un semn al renașterii religioase basarabene.

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef: Paul-Mircea Iordache;

Redactor-șef-adj.: Ion Negrei (R. Moldova);

Redactor-șef-adj.: Dumitru Covalciuc (Reg. Cernăuți, Uk.);

Redactori: Gică Manole, Dan Prodan, Elena Chirilă, Ortansa Albu;

Secretar de redacție: Florea Macovei

Tipărit în România

lași

Str. Holboca, nr. 9-11

www.editurataida.ro

Produs în România

Editura Taida
Succesul tău începe cu noi!